

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

On dördüncü İnikat

28 . VI . 1954 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hülâsası	274	dirme tedbirlerinin mümkün olup olma-	
2. — Havele edilen kâğıtlar	274	dığına ve bâzı fiyatlarda gayritabii yük-	
3. — Yoklama	275	selmeler mevcut ise mâni olmak için fiyat	
4. — Muvakkat Encümen kurulması	275	kontrolü usulünün kâfi olup olmadığına	
1. — Türkiye Petrolleri Anonim Or-		dair İktisat ve Ticaret Vekilinden şifahi	
taklığı Kanununa iki madde ile kanunun		suali (6/4)	277
13 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine		3. — Niğde Mebusu Hasan Hayati Ül-	
dair kanun lâyihasının görüşülmesi için		kün'ün, memleketimizin muhtelif bölge-	
muvakkat bir encümen kurulması (1/30)	275	lerindeki ziraat nevelerinin durumuna da-	
5. — Sualler ve cevaplar	275	ir Ziraat Vekilinden şifahi suali (6/5)	277
A — Şifahi sualler	275	6. — Müzakere edilen maddeler	278
1. — Niğde Mebusu Hasan Hayati Ül-		1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü ve	
kün'ün, Nevşehir Kazasına bağlı Avcılar		Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı	
Köyü hududu dâhilindeki «Göreme» hara-		işçilerine ilâve tediye yapılması hakkında	
belerine lâyük olduğu ilginin gösterilmesi		kanun lâyihası ve Çalışma ve Bütçe Encü-	
hakkında ne düşünüldüğüne dair sualine		menleri mazbataları (1/2)	278 :293
Devlet Vekili Mükerrer Sarol'un şifahi		2. — Millî Müdafaa Vekâletine ait	
cevabı (6/3)	275 :277	iş yerlerinde çalıştırılan işçilere ilâve te-	
2. — Niğde Mebusu Hasan Hayati Ül-		diye yapılması hakkında kanun lâyihası	
kün'ün, giyim ve yiyecek maddelerinde in-		ve Çalışma ve Bütçe encümenleri mazba-	
		taları (1/6)	293 :294

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Sabrioğlu Hayati Karasahin'in ölüm cezasına çarptırılması hakkındaki dosya Başvekâletin talebi üzerine iade edildi.

Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında «Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler arasında, Kuvvetlerinin Statüsüne dair Sözleşme» nin tatbikatına mütâallik Anlaşmanın kabulü ve;

Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki Vergi Muafiyetleri Anlaşmasının tasdikı haklarındaki kanun lâyhalarının müzakeresi için muvakkat bir encümen kurulması kabul olundu.

Bünyan Kazasının Yeniköy nüfusunda kayıtlı Abbasoğlu Emirza Ergün'ün ölüm cezasına çarptırılmasına dair Adliye Encümeni mazbatası kabul edildi.

28. VI. 1954 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili
Samsun Mebusu
Tevfik İleri

Kâtip
İstanbul Mebusu
Nazlı Tlabar

Kâtip
Kayseri Mebusu
Ömer Mart

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Lâyhalar

1. — Devlet Havayolları Umum Müdürlüğü 1954 Malî yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 işaretili cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/27) (Bütçe Encümenine)

2. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1954 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretili cetvellere değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/28) (Bütçe Encümenine)

3. — 1954 Malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı A/1 işaretili cetvelde münakale yapılması hakkında kanun lâyihası (1/29) (Bütçe Encümenine)

4. — Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Kanununa iki madde ile bu kanunun 13 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun lâyihası (1/30) (İktisat, Adliye, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Teklif

5. — Çankırı Mebusu Kenan Çığman'ın, Türkiye Veremle Mücadele Kanunu teklifi (2/24) (Sihhat ve İçtimai Muavenet ve Bütçe encümenlerine)

Mazbatalar

6. — Kırşehir Vilâyetinin kaldırılmasına ve Nevşehir Kazasında (Nevşehir) adıyla yeniden bir vilâyet kurulmasına dair kanun lâyihası ve Dahiliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/20) (Ruznameye)

7. — Milletvekilleri Seçimi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazı maddelerinin kaldırılmasına dair kanun lâyihası ve Dahiliye, Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenleri mazbataları (1/19) (Ruznameye)

8. — Trabzon Mebusu Mahmut Goloğlu'nun, Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair olan 6123 sayılı Kanuna muvakkat bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatası (2/14) (Ruznameye)

9. — Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında «Kuzey Atlântik Andlaşmasına Taraf Devletler arasında Kuvvetlerinin Statüsüne dair Sözleşme» nin tatbikatına mütâallik Anlaşmanın kabulü hakkında kanun lâyihası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/25) (Ruznameye)

10. — Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasında Vergi Muafiyetleri Anlaşmasının tasdikına dair kanun lâyihası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/26) (Ruznameye)

11. — Yeniden Yapılacak Su İşleri İçin Gelecek Yıllara Sâri Taahhütlere Girişilmesine Mezu niyet Verilmesi hakkındaki 3132, 4100, 4649 ve 5259 sayılı Kanunlara ek kanun lâyihası ve Nafia ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/24) (Ruznameye).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,10

REİS — Reisvekili Esat Budakoğlu

KÂTIPLER : İhsan Gülez (Bolu), Fûruzan Tekil (İstanbul).

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız.

(Eskişehir mebuslarına kadar yoklama ya-

pıldı).

REİS — Çoğunluk vardır, celseyi açıyorum.

4. — MUVAKKAT ENCÜMEN KURULMASI

1. — *Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Kanununa iki madde ile kanunun 13 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun lâyihasının görüşülmesi için muvakkat bir encümen kurulması (1/30)*

REİS — Söz İşletmeler Vekilindedir.

İŞLETMELER VEKİLİ FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlar; geçen devrede çıkartılan Türk petrollerinin işletilmesiyle alâkalı Anonim bir Şirketin kurulmasına dair olan Kanunun bir maddesi gereğince Kasıma kadar bu şirketin kurulması icabetmektedir. Fakat bütçe kabul edildikten sonra bu şirketin kurulmasıyla de alâkalı olan tahsisatın az bir miktar kalması yüzünden halî hazırda elimizde mevcut kanunla şirket Kasıma kadar kurulamı-

yacaktır. Bunu dikkate alarak kanunda gerekli tadilâtı yapmakta zaruret gördük ve bu sebeple bir kanun lâyihası sevk etmiş bulunuyoruz. Bu şirketin bir an evvel kurulmasını sağlayacak olan tadil lâyihasının İktisat, Adliye, Maliye ve Bütçe encümenlerinden seçilecek üçer arkadaştan teşkil edilecek muvakkat bir encümende müzakere edilmesine müsaadenizi rica edeceğim.

REİS — Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı kurulması hakkındaki Kanuna bir fıkra eklenmesine dair olan kanun lâyihasının İktisat, Adliye, Maliye ve Bütçe encümenlerinden üçer üye alınmak suretiyle teşkil olunacak bir karma komisyonda müzakeresini İşletmeler Vekili tekliif etmektedir. Bu teklifi reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Suallere geçiyorum.

5. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — ŞİFAHİ SUALLER

1. — *Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün'ün, Nevşehir Kazasına bağlı Avcılar Köyü hududu dâhilindeki «Göremé» harebelerine lâyık olduğu ilginin gösterilmesi hakkında ne düşünüldüğüne dair sualine Devlet Vekili Mükerrer Sarol'un şifahi cevabı (6/3)*

REİS — Soru sahibi burada mı? (Burada sesleri).

Suali okuyoruz.

14. VI. 1954

T. B. M. M. Reisliği Yüksek Makamına
Aşağıdaki sorunun, yaz tatilinden evvel, Sayın Devlet Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâlet buyrulmasını saygı ile arz ederim.

Niğde Milletvekili
Hasan Hayati Ülkün

Soru

Nevşehir İlcesine bağlı Avcılar Köyü hudu-

du dâhilindeki «Göreme» adlı ve ilk hiristiyank devrine ait dinî inanış ve sanat eserlerini muhtevî kilise ve müesseselerin, tarihî ve turistik önemi benzerine kıyasla, dünya şümûl birinci mevki ihraz etmekte olduğuna göre, lâıyk olduğu ve gerektirdiği ilgi ve teşvik ve tesis bakımından ne düşünülmektedir?

DEVLET VEKİLİ MÜKERREM SAROL (İstanbul) — Niğde Mebusu sayın Hayati Ülküm'ün, Nevşehir'in Avcılar Köyü hududu dâhilindeki «Göreme» harabelerine turistik bakımdan lâıyk olduğu ilginin gösterilip gösterilmediği hakkındaki suallerini cevaplandırıyorum.

Evvelâ şurasını arz etmek isterim ki; Nevşehir'in Avcılar Köyü hududu dâhilinde bulunan «Göreme - Kapadokya kiliseleri», Basın - Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünün büyük alâka gösterdiği mevzulardan biridir.

Göreme için yapılanlar sırasıyla şunlardır :

1. 1951 yılında 5 000 aded, «Les Merveilles de Cappadoce» adında (57 sayfalık metin ve 12 si renkli, 53 siyah ve beyaz fotoğraflı ve bir haritalı) eser bastırılmıştır. Bu eserden 1951 senesinin altıncı ayından itibaren, basın ataşeliklerimize, elçiliklerimize, turizm teşekküllerine, üniversite kütüphanelerine ve yabancı memleketlerden talebedenlere bol miktarda;

2. 19. XI. 1952 tarihinde Turizm Dairesi Müdür Yardımcısı Raşit Dürrüoğlu ile memurlardan Nîmet Borovalı ve bir fotoğrafçı gönderilerek Göreme ve Aksaray'daki Selime vakfiyelerinde bulunan Kaya kiliseleri turizm bakımından tetkik ettirilmiştir. Neticede de «Le Ravin de Göreme» adlı 10 bin aded Fransızca 30 sayfalık resimli bir propektüs bastırılmış ve evvelki gibi dağıtılmıştır.

3. 27. VII. 1953 tarihinde Genel Müdürlük Filim Servisinden bir ekib gönderilerek Göreme'nin 650 metrelik turistik filimi aldırılmıştır.

a) Galatasaray öğretmenlerinden Ernest Mamboury'ye Fransızca bir komanter yazdırılmış ve 680 metrelik bir kopya Fransa'ya;

b) 13. II. 1953 tarihinde RAI İtalya Televizyon İstasyonunda neşredilmek üzere bir kopya da İtalya'ya;

c) 4. XII. 1953 te Paris Basın Ataşeliği vasıtasıyla La Mite de France'a;

d) 4. I. 1954 te Sayın Reiscumhurun Amerika seyahati münasebetiyle, bu filminden 320

metrelik seçme bir kısım Washington Basın Ataşeliğine gönderilmiştir.

4. 1952 de memleketimize gelip, Göreme bölgesinde incelemelerde bulunarak fotoğraf, kroki, rölövelerle Göreme'yi kıymetlendirmek isteyen Paris Güzel Sanatlar Akademisi Profesörlerinden M. Beadauin'in talebelerinden Andrault kardeşlerle iki arkadaşına gerekli kolaylıklar ve yardımlar sağlanmıştır.

a) 300 kroki ve rölöve ile 200 ü renkli olmak üzere 1 000 kadar fotoğraf çekmişlerdir.;

b) Bunları La Capadoce de Turque namı altında Galerie de La Maison des Beaux-Arts'da bir sergi tertiplemişlerdir;

c) Muhtelif Paris gazete ve dergilerinde, bu sergi dolayısıyla neşriyat yapılmıştır;

d) College de Franca Profesörlerinden M. Graleast, Andrault Kardeşlerin malzemesinden istifade ederek bir konferans vermiştir;

e) Ayrıca «Connaissance du Monde» teşkilâtı da renkli fotoğraflardan projeksiyonlu konferans tertiplemişlerdir.

5. Nevşehir - Göreme Kültür Derneğinin hazırladığı renkli ve resimli Türkçe prospektüsün basılmasında kâğıt yardımı yapılmıştır.

Göremen'in yolları hakkında da birkaç cümle ile arzı malûmat etmek isterim. 1954 yılı il ve köy yolları yardımından Ürgüp, Göreme, Nevşehir yoluna 250 bin lira ayrılmış ve yollar 6 ncı Bölge Müdürlüğü emrine verilmiştir.

Yolun 7 kilometrelik kısmının yapımı mütaahhidine ihale edilmiş bulunmaktadır.

İnşaat halinde bulunmayan kısmı 6 ncı Bölge Bakım Şefliğince bakım altına alınmıştır.

Yolun inşaatı kısım kısım tamamlandıkça bakım altına alınacaktır.

Göreme ile Nevşehir'in irtibatı, ihale edilen yolun inşaatı tamamlandıktan sonra nazarı itibara alınacaktır.

Bu suretle turistik ehemmiyeti büyük olan Göreme eski eserler mıntakası, bir taraftan Ürgüp'e diğer taraftan da Nevşehir'e bağlanmış olacaktır.

Muhterem arkadaşlar, yurdumuz turizm bakımından dünyada eşine rastlanmayan ve tarihî değerleri baha biçilmez hazinelerle doludur. Hükümetiniz dikkatini bu noktaya ehemmiyetle tevcih etmiş bulunmaktadır. Bu çok zor fa-

kat çok verimli olan ve gittikçe millî bir mahiyet iktisabeden turizm dâvasında muvaffak olacağımızdan ve ona lâyük olduğu önemi vereceğimize Yüksek Heyyetinizin emin bulunmasını rica ederim. (Alkışlar).

HASAN HAYATİ ÜLKÜN (Niğde) — Muhterem arkadaşlarım, Göreme mevzuunda Sayın Bakanımızın yapılmış ve yapılacak işler hususunda verdikleri tatminkâr cevaplarından dolayı kendilerine teşekkürü bir vazife bilirim. Teşebbüse geçildiğine dair verdikleri tarihler, buranın yakın zamanda ehemmiyetli surette ele alınmış olduğunu göstermektedir. Bu işi ele almak da Demokrat Parti İktidarına müyesser olmuştur. Demokrat Parti iktidarı 1950 senesinden itibaren bütün memleket dâvalarını lüzumu kadar ele almış olduğu gibi turizm mevzuunda da memleketin tenha bir köşesi zannedilen Göreme harabelerini de lâyük olduğu ehemmiyetle ele almış bulunmaktadır. Bizim kanaatimiz ve tebarüz eden cihet, Demokrat Partinin Türkiyeyi yeni baştan inşa etmesi merkezindedir.

Heyeti Aliyenizi büyük mikyasta işgal etmemek için şu noktayı tebarüz ettireceğim : Turizm, Birinci Dünya Harbinin iktisadi zorlukları içerisinde döviz tedariki maksadiyle ekonomik bir cihet olarak ele alınmıştı. Fakat bugün aynı faktöre devam olunmakla beraber kültürel ehemmiyeti de büyük mikyasta açığa çıkmış bulunmaktadır. Bilhassa tek bir dünya pozisyonu teessüs ettikten sonra, milletlerin muhtelif sebeplerle bir araya gelmelerinde bu teşekkül başlıca âmîl olmaktadır. Benim kanaatimce bu sebepler daima ehemmiyetini muhafaza edecek olanı kültürel sebeplerdir. Memleketimizde bulunan Göreme harabeleri; Hıristiyanlık tefekkürünün ilk devirlerine ait eserleri tarihî hususiyetleriyle sînesinde muhafaza ediyor. Bu, Garp ve Şark âleminin kültürel münasebetlerinin, dinî münasebetlerinin başlıca hede-

fini teşkil etmektedir. Bu itibarla oraya gelen ziyaretçiler hergün artmakta ve dâhildeki alâka her gün bir kat daha yükselmektedir.

Bu mesele, turizm sanayiini ve turizm meselelerini lâyük oldukları şekilde temelinden halledecek meselelerle alâkalıdır. Takdir buyurursunuz ki, turizme verilecek ehemmiyetin başında yollar, oraya gelenleri istirahat ettirecek ve tatmin edecek mahallî istirahatgâhlar ve yine orada memleketin mütemmim hususiyetlerini canlandıracak ve cazip hale getirecek maddelerin ihzariyle kabildir. Sayın Bakan çok isabetli olarak yollarının mümkün olduğu kadar süratle yapılacağını ifade buyurdular. Bizim temennimiz, Hükümetimizin bu işleri lâyük kadar ehemmiyetle nazara aldığına şüphe etmemekle beraber, vakit geçirmeden bu yazın müsait zamanlarında yol, otobüs meselelerini ve orada kalacakların istirahatlerini temin edecek mahallerin inşası hususlarının ikmalî temennisinden ibarettir.

Tekrar arz edeyim ki; bunun süratle ifa edileceğinden ümitvarım. Sayın Bakana bir daha teşekkür ederim.

2. — *Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün'ün, giyim ve yiyecek maddelerinde indirme tedbirlerinin mümkün olup olmadığına ve bazı fiyatlarda gayritabî yükselmeler mevcut ise mâni olmak için fiyat kontrolü usulünün kâfi olup olmadığına dair İktisat ve Ticaret Vekilinden şifahi suali (6/4)*

3. — *Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün'ün, memleketimizin muhtelif bölgelerindeki ziraat nevelerinin durumuna dair Ziraat Vekilinden şifahi suali (6/5)*

REİS — Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün'ün, ikinci ve üçüncü suallerine muhatap olan İktisat ve Ticaret ve Ziraat Vekilleri hazır bulunmadıkları için bu iki soru gelecek Birleşime bırakılmıştır.

6. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Inhisarlar Umum Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı işçilerine ilâve tediye yapılması hakkında kanun lâyihası ve Çalışma ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/2) [1]*

REİS — Lâyihanın heyeti umumiyesi üzerinde söz isteyen var mı?

Cemal Kıpçak.

CEMAL KIPÇAK (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar; bu mevzu geçen defa Meclise geldi ve ihtisas komisyonu olan Çalışma Komisyonuna gönderilmesi Heyeti Umumiyece kabul edildi. Komisyonumuz mevzuu inceledikten sonra vardığı netice, acaba Hükümetin bu teklifi işçilerin heyeti umumiyesine şâiml bir mevzu mudur, yoksa yalnız inhisarları ve askerî müesseseleri alâkalandıran bir mahiyette mi kalacaktır düşüncesi üzerine dayanıyordu. İşçi ücretlerinin bugün her hangi bir şekilde kanuni mevzuatla tâyin ve tahdit edilen kısmı yalnız asgari ücret sistemidir. Bunun dışında ücretler kolektif mukavelelerle karşılıklı olarak tesbit ve tâyin edilir. Çalışma Komisyonu ve çalışma sistemimiz bu ruh içerisinde ücretlere kanuni müdahaleler yapılmasını derpiş etmektedir. Bu vaziyette 6212 sayılı Kanunla bir temettü ikramiyesi mahiyetinde ikramiye ödemek sistemi ile işçilerin ücretlerine bir tesir yapılması keyfiyeti; ancak işçilerin adeta bir sosyal tedbir mahiyetinde sıhhi bünyelerine, ailevi bünyelerine maddeten tesir yapmak gayesini gütmek suretiyle Büyük Meclis tarafından bir sosyal formül mahiyetinde derpiş edilmiştir. Binaenaleyh işçi ücretlerine bir maaş, iki maaş, üç maaş ve saire mahiyetinde bir ikramiye tediyesi derpiş edilirken bunun aynı zamanda ücretlere kanuni bir müdahale mânası taşımadığına ve bu mevzu üzerinde hassasiyetle durulması lâzımgeldiğine işaret etmek isterim.

İşte bu sebepledir ki, Çalışma Komisyonumuz mevzuu tetkik ederken, işçi ücretlerine umumi mahiyette yeniden bir ikramiye, şümulü bir ikramiye verilip verilmemesini, ayrıca Devletin iktisadi ödeme imkânları içerisinde de tetkik etmiş ve bu imkânlar içerisinde iktisadi bünyeyi zedeledikten takriben yüz milyon liraya balığ olabi-

lecek bir miktar derpiş edilmesi göz önüne alınarak ve deminki söylediğim ücretleri tediye meselesi bakımından da müdahale sistemi derpiş etmediği içindir ki, yalnız kanun teklifi içerisinde inhisarlara ve askerî bünyeye şâiml olmak kaydı şartıyla Hükümetçe teklif edilen esbabı mucibede belirtildiği üzere (İktisadi Devlet Teşekküllerine 6212 sayılı Kanunla verilmiş olan haktan diğer, Devlet sektöründe çalışan işçileri de kademe kademe istifadelendirmek) esasına da yanaraktan teklif edilen üç maaş ikramiyeyi bir maaş haddine indirmiştir. Bizim, bir maaş haddine indirmemizin esbabı mucibesi budur. Bütçe Encümeninin lâyihasında da buna intibak edilmektedir. Yalnız, Bütçe Encümeni altı aylık müddeti bir seneye çıkarmış oluyor. Bu ciheti, maddesinde müzakere etmek üzere burada konuşmuyorum. Bütçe Encümeninin evvelce yapmış olduğu bir teklifi sonradan tadil etmesi usul bakımından bana biraz aykırı görüldüğü için ben, Çalışma Encümeninin teklifinin kabul edilmesini Muhterem Heyetinizden rica etmek için söz aldım, efendim.

REİS — Hikmet Bayur.

HİKMET BAYUR (Manisa) — Encümen mazbatasının ve arkadaşımızın sözlerinin tam şümulünü anlayamadım. Bu kanun, esas itibarıyla bir eşitlik kanunu olarak gelmişti. «Şu, şu sektörlerde çalışanlara ikramiye verildi, şu ikinci sektörlerde çalışanlara da ikramiye verelim» dendi. Peki Devlet sektörünün başka kısımlarında çalışanlara ne vakit ikramiye verilecektir? Meclis dağılıyor, beklerdik ki, teklif hepsi için beraber gelsin. Meselâ, karayolları taşıt işçileri - şikâyet ettikleri için söylüyorum - hakkındaki teklif de bununla beraber gelmeli idi. Yoksa bu şekilde eşitlik mefhumu ortada kalmıyor. Bu şekilde birçok gayrimemnun yaratılacaktır.

Önce üç aylık tutarımda ikramiye teklifi ile gelindiği için bu işçileri fazla sevindirdik. Encümene gönderip ikramiyeyi bir aylık tutarına indirmek suretiyle büyük siyasi ve mânevi hata işledik. Aileleriyle beraber belki yüz bin kişilik bir kitleyi fazla sevindirmiş, sonra inkişara uğratılmıştır. Önce üç aylık demeyip de bir aylık deseydik daha iyi olurdu. Eşitlik yapalım diye üç aylığı bir aylığa indiriyoruz. Ay-

[1] 10 a ek sayılı matbuu zaptın sonundadır.

ni zamanda birçok devlet sektöründe çalışanlara bir şey yapmıyoruz, eşitsizlik devam ediyor. Hükümet desekî şu kadar zaman içinde bir şey yapacağım, makabline şâmil olarak onlar için de ikramiye düşüneceğiz. Böyle bir şey denmemiştir. Binaenaleyh korkarım memnuniyetsizliğe mahal verilmiş olmasın.

REİS — Hâdi Hüsmân.

HÂDÎ HÜSMÂN (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, bu tasarı bîdayette Bütçe Encümeninden geçmişti ve Hükümetin teklifi encümenimizce aynen kabul edilmişti. Yalnız Yüksek Heyetinizde tasarı müzakere edilirken, haklı olarak, Çalışma Encümeni Sözcüsü: «Bu işçi dâvasını alâkadar eden ve işçi meseleleriyle temas eden bir tekliftir, görülüyor ki, muayyen iki daireyi istihdaf ediyor, bir de bundan evvelki kanun bir maaş kabul ettiği halde bu tasarı üç maaş teklif etmektedir, binaenaleyh bu cihetler ve diğer işçilerin vaziyeti de nazarı dikkate alınmak üzere tasarı bir defa da bize gelsin» dediler.

Biz öyle düşündük ve zannediyorum Heyeti Celileniz de öyle düşündü ki, Çalışma Encümeni ve oradaki arkadaşlarımız işçilere ikramiye verilmesi meselesini bu tasarıların ışığı altında ele alacak ve bütün işçilerin ikramiye istihkak dereceleri ve nispetlerini bir küll olarak mütalâa edecekti. Hakikaten bir ihtisas komisyonu olarak bu meseleyi tam ve ikâmil, hattâ şâmil bir tasarı halinde hazırlayıp, Yüksek Heyete getirecekti. Mesele öyle olmadı. Çalışma Komisyonu Sözcüsü arkadaşımızdan bizi tatminkâr izahat ve cevaplar bekledim, maalesef bunu bulamadım. Çalışma Komisyonu, Hükümet tasarılarındaki inhisarlar ve askerî fabrikalar işçilerine senede üç maaş nispetinde ikramiye verilmesi salâhiyetini isteyen üç maaş sadece bir maaşa indirmiş ve tamamen aynı hüviyette, aynı statüde Devlet sektörüne tâbi işçiler hakkında hiçbir inisiyatif almamış veya almaktan çekinmiştir.

Şimdi vaziyet bu olunca Heyeti Celileniz zannediyorum ki, üzerinde durulması icabeden bir mesele karşısındadır. Bütçe Komisyonunda bu mesele görüldü. Bendeniz muhalif kalan arkadaşlarımız arasındayım. Esbabı muhalefetimi mazbatanın sonunda işaret ettim.

Hakikaten bir ahenksizliği bertaraf etmek endişesiyle üç maaş bir maaşa indiren Çalışma

Komisyonunun yine bir ahenksizliği ve mânasızlığı bertaraf etmek için hiç olmazsa bir maaş ölçüsünü bütün Devlet sektöründe çalışan işçilere teşmil eden bir lâihayı huzuruza getirmesi icabederli. Bir taraftan ahenksizliği nazarı dikkate alıyor, üç maaş bir maaşa indiriyor, fakat öbür taraftan diğer işçiler hakkında hiçbir mütalâa serdetmiyor. Diyor ki; kademe kademe gelecek. Bu ne demektir? Niçin kademe kademe gelecektir? Sonra Bütçe Komisyonunda Hükümet sözcüsüne sorduk, dedik ki; «Diğer işçiler hakkında ne yapacaksınız?» «Hiçbir ihtilâfımız yok, muhalif bir düşüncemiz yok. Hep sine teşmil edeceğiz» dediler. «Peki nasıl teşmil edeceksiniz?» Aynı kelimeleri kullanıyorum. «Nihayet şekil meselesidir. Mevzuatımıza dört kanun daha ilâve edilecektir. Elimize böyle bir tasarı gelmiş iken bütün işçilere bir ikramiye formülü, bir ikramiye prensibi geçmişken, yani bunu muayyen bir inhisar işçisine veya millî savunmanın askerî fabrikaları işçilerine teşmil ederken diğer işçileri bir zamanı münasibe terkedelim» diyorlar. Zamanı münasip, hâdisenin izahını teşkil etmez.

Bakın ne garip bir vaziyet oluyor; askerî dikimevleri vardır, benim dairei intihabiyemde de bunlardan vardır. Burada çalışan kadın, erkek işçi ve makastarlar asker ve subayların elbiselerini dikerler bunlara ikramiye verilecektir. Fakat jandarmanın da aynı şekilde dikimhanesi vardır, onların işçi ve makastarlarına ikramiye verilmeyecektir. Niçin? Ne zaman alacak? Bunu Hükümet düşünecek ve zamanı münasibinde verecek... Böyle şey olmaz arkadaşlar.

Sonra yine dendi ki, «Her işçi zümresi için ayrı bir kanun getirmek lâzımdır.» Buna da lüzum yoktur. Bunun tatbikatı da mevcuttur, emsali de mevcuttur. Nitekim daha evvel çıkan 6212 sayılı Kanun, yalnız İktisadî Devlet Teşekküllerinde, yani 3460 sayılı Kanuna tâbi olan teşekküllerde çalışan işçiler için, tıpkı memurlar gibi temettü ikramiyesinden istifade esasını kabul etti. Bu hüküm yalnız 3460 sayılı Kanuna tâbi olan müessese işçilerine aittir. Bunun yanında belediyeler, askerî fabrikalar ve buna mümasil yerlerdeki diğer bütün işçiler için ikramiye verilmesi hükmü, hiç alâkası olmadığı halde, bu tasarıya kondu. Bu metin her nerede olursa olsun bütün devlet sektöründe

çalışan işçileri istihdaf ediyor. Mademki bir metinle bütün işçiler için bir teklif yapmak ve bunu kabul etmek mümkündür, prensibinde mademki ihtilâfları yoktur, kabul ediyorlar o halde Hükümetten rica ediyorum, bir zümreyi ikramiye ile taltif ederken, bir diskiriminasyon yapıp, size biraz daha sonra vereceğim diyerek bunları 3 - 5 kanun halinde getirmektense hiç başka tetkik ve tettebbua lüzum kalmadan (Zira 6212 sayılı Kanununun muvakkat maddesi metni bir defa verilmesini hedef tutuyor) 6212 sayılı Kanundaki muvakkat maddedeki 3460 kaydının çıkarıldığı hükmünü ve prensibini tasarıların içerisine koyduğumuz takdirde, zamanı gayri-malûm olmakla beraber, sağlam bir esası diğer işçi vatandaşlara da teşmil etmiş oluruz.

Bu sözlerim heyeti umumiyesi hakkındadır. Ben de ayrıca madde ilâvesini teklif ediyorum. Orada konuşacaktım, fakat mevzu açıldığı için heyeti umumiyesi hakkında bu kadarek konuştum.

REİS — Cemal bey, komisyon namına mı, yoksa şahsınız namına mı?

CEMAL KIPÇAK (Zonguldak) — Şahsım namına.

REİS — O halde sıra Ahmet Topcu'nundur.

AHMET TOPCU (İstanbul) — Efendim, ikramiye veya ilâve tediye meselesi, hepinizin malûmu olduğu veçhile, üç maaş olarak geldi. Sonra Çalışma Komisyonunda 7 arkadaşın iştirakiyle bu mevzu görüşüldü. Yedi arkadaştan üç tanesi lâyihayı, yani üç maaş esasını desteklediler, bir tanesi müstenkif kaldı, üç arkadaş da bunun bir maaşa indirilmesini kabul ettiler. Başkanın bulunduğu taraf kabul edildiği için bir rey farkıyla bir maaş verilmesi kabul edilmiş oldu.

Arkadaşlar, bunu başka türlü mütalâa edebiliriz. Bunu memleketimizdeki iş hayatını tanzim eden İş Kanunu muvacehesinde düşünerssek, bunlar ilâve tediye ve ikramiye olmakla kalmayıp işçi ile iş verenin karşı karşıya anlaşması suretiyle bir zam mahiyetini de arz eder. Şöyle ki:

İşçi ücretleri iki suretle tesbit olunur: Bir, tahkim yolu ile, yani iş ihtilâfi halinde, bir de iş verenle işçinin karşı karşıya gelip anlaşması suretiyle. Şimdi buradaki Tekel ve Millî Savunma işçileri iş verenleriyle anlaşmış bulun-

yor. Bu üç maaş miktarını işçiye emeği ve bilgisi mukabili vermeyi iş verenler kabul ediyor. Yalnız yevmiye veya ücretlerine bir zam yapmıyor da daha temkinli hareket olsun diye ikramiye şekline inkılâp ettiriyor ve esbabı mucibeyi okursak, üç maaş nispetinde verilebilir, diyor. Yani üç maaş vereceğini katî olarak söylemiyor. Bu itibarla Tekel ve Millî Savunmanın bünyesi müsaittir ki, böyle bir lâyiha getirmiş bulunuyorlar. Diğer iş yerlerinin bünyesi buna müsait değildir diye bunu da bir maaşa indirmek bir nevi geriye gitme olur. Bu, Millî sanayiimizin gelişmesi bakımından da hatalıdır. Bu itibarla ben de komisyon raporunun aleyhindeyim, Hâdi Bey arkadaşımızın tekliflerini destekliyorum. Bu itibarla bunun üç maaş olarak tesbit edilmesini rica ediyorum.

REİS — Cemal Kıpçak.

CEMAL KIPÇAK (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar; işçinin ücret sisteminde ikramiye diye bir mevzu 6212 sayılı Kanunla ilk defa geçen devre derpiş edildi. Bu 6212 sayılı Kanun işçiye, yalnız İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışan kısımlara, daimî olarak memurlar misullü, senede bir maaş temettü ikramiyesi derpiş ediyor. Geri kalan, Devlet sektöründe çalışan işçilere de bir defaya mahsus olmak üzere muvakkat mahiyette olarak birer maaş ikramiye veriyor. Bu birer maaş ikramiye tam mânasiyle Meclisin bir atıfeti mahiyetindeydi. Orta yerde münakaşa edilen ve verilecek, verildi meselesi bu ruh içinde mevcuttur. 6212 sayılı Kanun İktisadi Devlet Teşekküllerine daimî olarak kâr ettikleri takdirde şu şartla temettü ikramiyesi veriyor. Şimdi evvelâ bunu bir parça münakaşa etmek lâzımdır. Orta yerde işçiyi sevindirmiyelim, işçiyi gücendirelim, üzelim diye bir mevzu yoktur. İşçinin ücret sistemi kolektif mukavele ile zaten muayyendir. İşçiye ücret zammı yapılmak istenildiği zaman kanuni müdahaleye lüzum yoktur. Müessese işçi ile karşılıklı anlaşır, istediği miktar üzerinden ücreti verir. Binaenaleyh kanuni bir müdahale sistemi tesis etmek işçinin aleyhindedir, biz işçinin yalnız asgari alacağı haddi tesbit ediyoruz, bu asgari had çalışma mevzuatımız içinde mevcuttur. Bunun dışında memur maaşı gibi, sair ücretler gibi bir işçi baremi kanuni formül olarak orta yerde yoktur. Bu mevcut olmayınca işçiye iş sebekesi, iş âmiri, iş vereni istediği maaşı, ücreti

vermekte anlaşmakta serbesttir. Karşılıklı mukavele akdeder, istediği ücreti verirler. Bu sistem içinde biz işçiyi sevindirelim, yerindirmiyelim, bir nevi barem yapalım gibi bir ruh içinde konuşmamız yanlıştır.

Gelelim ikinci meseleye :

İktisadi Devlet Teşekküllerinde senede bir defa memurlara temettü ikramiyesi diye bir şey verilirdi. İşçiler bu ikramiyeden istifade etmedikleri için müteessir idiler. Geçen devrede Hükümetimiz bu mevzuu nazarı itibara aldı, enini boyunu ölçtü ve İktisadi Devlet Teşekkülleri işçilerinin bu ikramiyeden istifade ettirilmesi kararına vardı; 6212 sayılı Kanunu getirdi. Demek ki, Devlet sektöründe çalışan bir kısım işçilere, sistem olarak ikramiye verilmesi kanunen derpiş edildi.

Şimdi Devlet sektöründe çalışan başka işçiler mevcuttur. Bu mevzu münakaşa edilecek idiye 6212 sayılı Kanun müzakere edilirken bu münakaşa yapılacak idi. Sistem o şekilde kurulmuştur. Bir kısım işçi zümresine senede bir maaş ikramiye verilmesi sistemi kurulmuştur.

Şimdi Hükümet hazırlığını yapmış, İnhisar ve Millî Müdafaadan çalışan zümreye aynı ikramiyeyi aynı esbabı mucibe ile getiriyor ve diyor ki; Çalışma Encümeninde diğer Devlet sektöründe çalışan diğer işçilere de sıra ile aynı şekilde ikramiye vermek esaslarını derpiş ediyoruz. Bu bir iktisadi meseledir. Türkiye'de yalnız Devlet sektöründe çalışan işçimiz yoktur, hususi sektörlerde çalışan işçilerimiz de vardır. Bunlar da, bugün Devlet sektöründe çalışanlara verilmekte olan bu ikramiyeden elbet istifade etmek imkânını arıyacaktlardır. Hakem yolu ile yapacakları müracaatlarda müsabet netice almaları kuvvetle muhtemeldir. Çünkü prensip konulmuştur. Devlet sektöründe çalışan işçilere bir maaş ikramiye verilirken hususi sektörde çalışan işçilere bir maaş ikramiye verilmemesi adaletsizlik olur. Umumi bünye semede bir maaş ikramiyeden istifade edecek şekilde tanzim edilmiştir ve o yolda yürüyor.

Şimdi İktisadi Devlet Teşekkülleri bu ikramiyeyi 6212 sayılı Kanunla aldılar. İşin iktisadi portesi müsait duruma girdiği için İnhisarlar, Millî Savunma aynı ikramiyeyi teklif ediyorlar. Arkasından deniyor ki, diğer Devlet sektöründe çalışan ve sayısı az olmayan bir takım kimseler vardır ki henüz bu bir maaş ik-

ramiyeden istifade edememektedir. Meselâ Şeker Şirketi, Devlet Üretme Çiftlikleri, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, karayolları işçileri, Devlet zirai sektöründe çalışan işçiler, Petrol Ofisindeki işçiler, Havayolları işçileri, PTT, Et ve Balık ve sair müesseseler işçileri henüz bir maaş ikramiyeden istifade edemiyorlar. Bunların da bir maaş ikramiyeden istifade ettirilmeleri için yapılan temenni yerindedir. Fakat Bütçe Komisyonu olarak biz keyfemayeşa bütün bu işçiler ikramiyeden istifade edecek diye bir prensip kararına gitmemiz için biraz kasamızı açarak içindeki imkânlarımızı ölçmek, hususi sektöre yapacağı imkânları mütalâa etmek, ondan sonra bunların heyeti umumiyesini huzurunuzda getirmek zorunda kaldık. Bu şekil, bir maaş ikramiye mevzuu 6212 sayılı Kanunla zaten prensip halinde, kademe kademe getirmek formülünü kabul etmiş ve birinci kademe İktisadi Devlet Teşekküllerine, ikinci İnhisarlar ve Millî Savunmaya, üçüncü kademe dairelere kısım kısım gelme yoluna girmişti. Şimdi hava bu iken, Hükümetin teklifinde İnhisarlar ve Millî Savunma işçilerine teklif edilen ikramiye esbabı mucibede 6212 sayılı Kanuna mütenazır bir ikramiye getirelim derken üç maaş nispetinde geliyor. Bunun üzerine bu üç maaş nispetindeki ikramiye muvazenevi bozuyor. Bir taraftan İktisadi Devlet teşekküllerinde yalnız bir maaş alan işçilerimiz vardır, bir taraftan da hiç istifade etmiyen Devlet sektöründe çalışan işçilerimiz var, bir tafta bu kanun kabul edilirse ayrıca bir de üç maaş ikramiye alacak işçilerimiz olacaktır. Bu, ikramiye, atıfet olarak tediye olunan bu ikramiye sistemini de zirüzeber ediyor. O kadar zirüzeber ediyor ki, bir kıstası yok. İnhisarlar işçisi üç maaş alacak. Sebebi? İnhisarlar fazla kâr eder, öteki az kâr eder. Bunlar temettü ikramiyesi adı altında verilmekle beraber, ücret sistemine müdahale mevzuubahis olmadığı için, beri tarafta yerlerin altında hakikaten mihnet ve meşakkatle ve yalnız alınının değil bütün mevcudiyetinin terini fıskırtan maden işçilerine verilen senede yalnız bir maaş ikramiye... Bunun bir haksızlığa yol açacağına inandığım içindir ki buna şahsen şiddetle muhalefet ettim ve her zaman da muhalefet edeceğim. Eğer Devletin işçilerine her hangi bir şekilde ikramiye ödemesi gibi bir formülü

mevcut ise bu formülü adaletle ve iktisadi nizamı sarsmadan anlayışlı bir ruh içerisinde tediye elbette ki lâzımdır. Yerin altında çalışan, didinen, en ağır külfetlere katlanan işçiler senede bir maaş nispetinde ikramiye alırken, öte taraftan daha hafif olduğu mutlaka kabul edilen bir iş sistemi içerisinde üç maaş ikramiye tediyesinin bir muvazene tesis edebileceğini kabul etmeye imkân ve ihtimal yoktur. Kaldı ki; bizim teklifimiz bir muvazene tesis etmek için geliyordu. Muvazene, orada bir maaşa burada da bir maaş nispetinde ikramiye şeklinin kabulündedir. Bir maaş nispetindeki ikramiyenin Devlet hizmetinde, sektöründeki diğer anasıra da teşmil edileceğini ve bunu kademe kademe bize getirileceğini Devlet vadetmiş bulunuyor. İşte çıkan ve 6212 sayılı Kanunla teessüs etmiş olan ikramiye nizamı kademe kademe yüksek heyetinize gelecek ve tasvibinize arz edilecektir. Şimdi bu formül böyle dururken henüz bir maaş dahi ikramiye almamış bulunan işçilerimize tediyeler yapılamazken yalnız İnhisarlar ve Millî Müdafaa işçilerine üç maaş nispetindeki tediye sisteminin umumi nizamı bozacak mahiyette olduğunu göz önüne alarak biz de ısrarla üzerinde durduk. Ya bu üç maaşlık tediye hepsine şâmil olsun, ya bunlar da bir maaşa insin. Baktık ki iktisadi muvazene hususi sektördeki faaliyetler bu üç maaş tediye edecek durumda değildir. Memleketin hususi sektöründe faaliyet gösteren ve bu faaliyette inkişaf etmesi prensip itibariyle zaruri görülen bir formül ortada dururken hususi sektörü de nazarı itibara alarak bendeniz 3 maaş nispetinde tediye teamülüne gidilmesindeki iktisadi mahzuru yüksek dikkatinize arz eder ve muvazeneyi, Çalışma Komisyonunun derpiş ettiği şekildeki esaslar dâhilinde kabul buyurmanızı tekrar rica ederim.

ZAFER GÖKÇER (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, evvelce de bu mevzuda konuştuğum için Çalışma Komisyonunun kanun teklifinden sonra tekrar konuşmak lüzumunu hissetmiş bulunuyorum.

Bir hafta evvel Hükümet bir teklifle gelmiş, İnhisarlar Vekâleti kendi bütçesini tetkik edip, İnhisarlar Umum Müdürlüğü kadrosundaki işçilere üç maaş geçmemek üzere fazla tediye yapılmasını teklif etmiştir. Teklif burada uzun uzadıya müzakere ve münakaşa olunmuş,

sermayesi Devlete ait bulunan bütün müesseseler işçilerine de teşmili mümkün kılacak bir kaideyi ihtiva eden bir lâyihaın Yüksek Meclisinize getirilmesi kararıyla kanun lâyihası Çalışma Komisyonuna da verilmişti.

Benim âcizane anlayışım, Yüksek Meclisinizin iradesi bu şekilde tecelli ettikten sonra şu ve bu mülâhaza ile tam mânasiyle bunun aksine yeni bir teklif ile huzurunuzda gelmekte isabet olmadığı yolundadır. (Bravo sesleri).

Şu ciheti de arz edeyim, vatanımızda bir kısım vatandaşlar memur namı altında çalışmakta ve geçimlerini, istikballerini Devlete hasretmiş bulunmaktadırlar. Bu vatandaşların, bugünkü para ayarlaması ile geçimlerini temin için kendilerine üç maaş bir fazla tediye yapılması kabul edilmiştir. Şimdi biz mütemadiyen Devlet İktisadi Teşekkülleri, Devlet İktisadi Teşekkülleri diyoruz. Devlet İktisadi Teşekkülleri bunun neresinde? Yine bir kısım vatandaşlar aynı memurlar gibi, Devlet camiası içinde, yine Devletin bir kolu olarak, memurun idari çalışmasına muvazi şekilde iktisadi yolda bir çalışma yapmaktadırlar. İş sisteminin ayrı olması, birisinin masa başında kalemle meşgul olması, öbürünün tezgâh başında uğraşması iktisadi mânada geçim farkı, geçim ayrılığı şeklinde düşünülemez. Mademki, bu da bütün emeğini ve istikbalini Devlete veya Devletin mütedavil sermayeli müessesesine hasretmiştir, gayet tabîi olarak bu da geçinme zaruretindedir. Tıpkı memura muvazi olarak onun yanında bunların da geçimini düşünmek elbette ki, en tabîi vazifemizdir. Bunun dışında şu veya bu lâfzî kaideler ve hattâ bütçe sistemleri asıl gayemizi önlememelidir. Maalesef Yüksek Meclisin daha bir hafta evvel bütün işçilere teşmilini istediği 3 maaş, yine bütçe mülâhazasıyla bir maaşa indirmek suretiyle huzurunuzda getirmiş bulunmaktadırlar. Sayın Çalışma Komisyonuna sual şeklinde arz etsem ve bir maaş nereden buldunuz? Desem buna muhik cevap veremeyeceklerdir. 6212 sayılı Kanun bir maaş verilir demiyor ki, kendileri bir maaş buna istinadettirsinler, bunu emsal gösterebilirler!...

6216 sayılı Kanunda; İktisadi Devlet Teşekküllerine bağlı işçilerin emsal gösterildiği hükümde: (Senede bir aylık ücretlerini geçmemek suretiyle kazançtan ve bu kazancın % 10

dan fazlası olmamak üzere hesabedilecek bir miktar verilir.) deniliyor. Geçen toplantımızda bir misal arz etmiş ve demiştim ki : Bugün Kırkkale'yi teşkil eden ve Ankara'da şubesi bulunan Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumunun, işçilerine senede bir maaş tutarında temettü ikramiyesi verebilmesi için senede 20 milyon lira kazanması lâzımdır. Ve hiçbir zaman bir maaş nispetinde temettü ikramiyesi verdiği vâkı değildir. Acaip bulduğum için söyliyeyim. Kendilerinin emsal gösterdiği bu müesseseden bâzı işçiler senede 140 kuruş, bâzıları da beş lira almışlardır. Binaenaleyh, bu sefer gösterdikleri bir maaş mucip sebebi de yine sallanmaktadır, isabetsizdir. O halde yeni ve esaslı bir sisteme dayanmamız, bağlanmamız lâzımdır. İşçiler de aynı şekilde bu memlekette çalışmaktadır. Ve geçimlerini yalnız Devletin sermayesiyle işliyen bu müesseselerden aldıkları para ile temin etmektedirler. O halde bunların da gelirlerini ayarlamak icabeder. Tıpkı memurlar gibi bunlara da senede üç aylıkları nispetinde yardım yapılması geerkmektedir. Bu hususta bir kaide getirmesi için teklifin Çalışma Komisyonuna iadesini talebettim. Bu hususta bir önerge verdim. Kabulünü rica ederim.

REİS — Bütçe Komisyonu adına Halil İmre.

HALİL İMRE (Bahkesir) — Muhterem arkadaşlarım; evvelâ usule taallûk eden taraftan mâruzatıma başlayacağım. Gerek Hâdi Hüsman, gerekse Cemal Kıpçak arkadaşlarımla konuşmalarına atfen mâruzatım şu olacaktır : Bilindiği gibi bu kanun tasarısının, bundan evvelki görüşmeler sırasında, alâkalı komisyon olarak Çalışma Komisyonuna gittikten sonra Bütçe Komisyonuna gidip, o suretle Heyeti Aliyenize arz edilmesi kararlaştırılmıştı. Bu lâyihanın Bütçe Komisyonunda ikinci defa görüşülmesi takriri müzakere mahiyetinde olduğu için; Bütçe Komisyonu, alâkalı Çalışma Komisyonundan gelen rapor üzerinde tamamen serbest olarak, evvelki rapor ve görüşmelerle kendisini bağlı hissetmeksizin müzakereye devam etmiş ve bilindiği gibi, heyeti umumiyesi ile Çalışma Komisyonunun mütalâalarına pek esaslı noktalarda iştirak etmek suretiyle raporunu tanzim ve takdim etmiştir. Bu itibarla Çalışma Komisyonu ile Bütçe Komisyonu raporları arasında esaslı bir fark olmadığını arz eder yine Bütçe

Komisyonu raporu üzerinde müzakerelerin devam etmesini temenni ederim.

Muhterem arkadaşlarım, bu raporla Heyeti Aliyenize getirilen iki prensip meselesi vardır. Bir tanesi, üç maaş ikramiyenin bir maaşa indirilmesi, bir tanesi de, Zafer Gökçer arkadaşımın dediği gibi, bütün Devlet idaresi teşkilâtında çalışan işçileri de nazara almak suretiyle kanun lâyihasının tanzimi. Filhakika komisyon müzakeratı bu direktif dairesinde cereyan etmiş, komisyon, bilhassa Bütçe Komisyonu hakikaten bu prensip noktası üzerinde çalışmış, tetkik etmiş, mülâhazalarda bulunmuş, reyler buna göre tavazzuh etmiştir. Bu itibarla Devlet dairelerinin diğer parçalarında çalışan işçilerin müzakerelerde nazara alınmamışçasına mütalâa dermeyan edilmesine sebep yoktur. Nazara alınmıştır. Nazara alınmasına rağmen, biraz sonra arz edeceğim esbabı mucibeye binaen kanun metnine alamamak ızdırarında kalmıştır.

Daha kısa olacağı için evvelâ buradan başlayayım : Hakikaten niçin bütün Devlet sektöründe, bütün daire ve müesseselere bağlı teşkilâtta çalışan işçileri de ihtiva eden bir hükümlerle bu kanun takviye ve ikmal edilmemiştir. Evvelâ bu, bir kanun hazırlığı meselesidir. Kanunlar, bilindiği gibi muhtelif kademelerde ihzar edilir ve elbette komisyonlarda ikmal edilir; fakat tahammül ve istidadı nispetinde ancak ikmal edilir ve her müessesenin sadece teklif edilmiş olması için kanun metnine alınmasına da imkân yoktur. Bilhassa millî iktisadi müesseselerin malî vaziyetini ve işletme neticelerini nazara almak zaruretiyledir ki, lâyiha Tekel müesseseleriyle Millî Müdafaaya bağlı iş yerlerini getirdiği için ancak onların malî imkânları ve tahammülleri ve iktisadi işletme vaziyetleri tetkik edilebilmiş, bu yolda kanunu bu çerçevede içinde hazırlamak mecburiyeti hissedilmiştir.

Yine şunu arz edeyim; bakınız Hükümet, encüminde bu kanunun zirai işletmelerdeki iş yerlerine teşmili için hazırlık yapıldığını söylemiştir. Şunu, noktai nazarımızı teyiden arz edeyim ki, böyle bir kanunun hukuk ve iktisat icaplarına göre tekemmülü için yeni bir tetkika ihtiyacı olduğu aşîkârdır. Hakikaten her müessesenin kendi hususi malî ve iktisadi şartları içinde, bu imkândan faydalanıp faydalanmıyacağı hususu kanun ve teklif geldiği vakit hep-

sini beraber mütalâa imkânını elde etmiş olacağız.

Bunun sadece iki müesseseye inhisarı hususundaki esbabı mucibeyi nazara aldıktan ve komisyonun vâsıl olduğu merhaleyi şu suretle arz ettikten sonra üç maaşla bir maaş mevzuuna intikal edelim.

Bir kere üç maaş nereden çıkmıştır, emsali ne tatbikatı nedir, niçin üç maaştır da beş maaş değildir? İki komisyonda müzakerelere iştirak eden Hükümetin de bu görüşe iltihakiyle tesebbüt eden bir maaş kriteri nereden çıkmıştır? Bunları arz etmek faydalı olacaktır. Zaffer Gökçen arkadaşım da söylediler, memurla işçi arasındaki fark sadece birinin masa başında diğeri de iş yerinde çalıştığından ibaret değildir. Bunların her ikisi arasında bir statü farkı vardır, birisi, işçi statüsüne tâbi, diğeri memur statüsüne bağlıdır. Memur statüsündeki muamele istidat noksanı, işçi sektöründe dahi iktisadi icaplara daha kolay icabet edilebilir bir hal vardır. Muhterem Heyetinizde bu kanun konuşulmaya başlandığı sırada, benzetmek ölçüsü, memurlara son zamanda kabul edilen üç maaş ikramiye verilmesi kistası bu araştırmayı icabettirmektedir. Memurlara üç maaş verilmesi keyfiyeti, memur maaşlarının maaş ve kadro kanunlarına bağlı bir maksat içinde olması içindir ki, para konjoktürü zaruretlerini ifade etmemektedir. Onun için Barem Kanununu bugünkü iktisadi hayat rejimine intibakını icabettirecek hale getirmek için bu intikal devrini memurların mahrumiyetlerinin devamı halinde istismar etmemek için böyle bir geçici kaide ile Barem Kanunu tatbikatına intizaren kabul edilmişti. Bu, senede üç maaşa kadar, Vekiller Heyetinin kararı ile yapılacak bir tatbikatı. Biliyorsunuz, memur maaşlarında, bugünden yarına ne kadrosunun ve ne de Barem ve Maaş Kanunu dışına çıkarma elâstikiyeti bulunmadığı için böyle kanuni bir elâstikiyet verilmişti. Fakat arkadaşlarım, işçi statüsü böyle değildir. Gerek Devlet sektöründe ve gerek hususî sektörde çalışan işçiler aynı nizamda, İş Kanununa tâbidirler ve bunların ücretlerini iktisadi şartlara göre ayarlamak, iktisadi şartlara intibak ettirmek daima mümkündür, bu daha kolaylıkla temin edilebilir.

Fakat buna rağmen şunu kabul etmek mümkündür ki, Tekel Vekâletinin bugün için kendi

işçi ücretlerine ait tatbikatı vardır. Meselâ üç maaş verildikten sonra ikramiye, Barem Kanunu çıktıktan itibaren elbette ki bu üç ikramiye veya başkaca bir maaş ihtilâfı bahis mevzuu değildir. Ama işçilere üç veya bir maaş nispetinde bir ikramiye verilmesine rağmen iş ihtilâflarının yolu iş verenlerle işçiler münasebetlerini tahrik etmek suretiyle pekâlâ ücretlerde değişiklik yapmak işçi menfaatine olarak kabildir.

Şu halde sarahatle görülüyor ki, memur maaşlarıyla mukayese yapmak, kendilerinin telâkkilerine göre, hukuku idare rejiminde statüye imkân olmadığını, ancak kendi sahalalarına isal ve intikal etmek gerektiğini bunu sahasının da kendi hususi kanunları olduğunu raporda zikrettik. Hakikaten Devlet idaresinde iş yerleriyle, iktisadi Devlet teşekküllerindeki iş yerlerinde ayrı ayrı bâzı mahrumiyetler vardır. Fakat buna mukabil bâzı hakları da vardır. Kendi hususi bütçe kanunlarına göre imkânlardan istifade yolları vardır. Onun içindir ki her müesseseyi hususi kanunlarının işçilerine verdiği imkânları da takibetmek suretiyle bir kanun aramanın zarureti biraz da buradan gelmektedir. İş yerlerine verilen bu ücret imkânını bu suretle ayarlama gayretiyle Devlet idaresine merbut iş yerlerinde İktisadi Devlet teşekküllerinde ki, bilhassa demin arkadaşlarımızın işaret ettikleri gibi, temettü ikramiyesine iştirak etmek gibi bir imkân olmadığından ve bilhassa tekel işçilerinin de hakikaten böyle bir mevzuatı olsaydı ve malî vaziyeti itibariyle kazanmakta olan ve sadece tekel takımından değil, iktisadi bir işletme olarak da verimli mesaisi tesbit edilen bu işçilere bir maaş ikramiye verilebilmek imkânı için ancak 6211 sayılı Kanunun mümasalet ve müşaheretinden faydalanmaktan başka bir çare yoktur. Onun için dir ki bir maaşa indirmiş bulunuyoruz. Yani, adama madem ki 3 maaş vermiyeceğiz ve mutlaka bir şey vermek lâzımdır onun için bir maaş veriverelim diye bir indirme yapılmış değildir. İktisadi ve hukuki esbabı mucibesi ve kanunlar arasındaki ahenklilik noktasından esbabı mucibesi mevcut ve tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Bir arkadaşım, Jandarma Dikimevinden bahsetti. Her ikisi de askerdir, dedi. Muhterem arkadaşlar, jandarma da askerdir ama idari mü-

nasebet bakımından İçişleri teşkilâtından sayılmaktadır. Bugün Millî Savunmadan bahsedilmektedir. Münasebet, üniforma ve personel münasebetleri bakımındandır, iktisadi iş verimliliği bakımından değildir, personel bakımından jandarmayı da bu kanuna ithal ettiğimiz takdirde inhisarlarla beraber her üçünü de bir arada mütalâa etmiş olacağız. Demin arz ettiğim gibi, böyle bir iştiraki kabule bugün imkân olmadığına göre, her hangi bir müessesenin iktisadi şartlarını tetkik etmeden evvel böyle bir ikramiye verilmesinin mümkün bulunmadığına göre elbette bunun da nazarı itibara alınmaması gerekmektedir.

Muhterem arkadaşlar, bu sahanın istidadı ve belki de Muhterem Heyetinizin şu andaki ihtiyacı nispetinde dahi konuşmak pek uzun sürer. Ümid ederim ki, sadece şu kanunun müzakeresine ve bilhassa Bütçe Komisyonunun esbabı mucibesine dair olan mâruzatım, lehinde kanaatlerinizi tahsile yarıyacak kadar olmuştur.

REİS — Çalışma Komisyonu adına Nafiz Körez.

ÇALIŞMA ENCÜMENİ REİSİ NAFİZ KÖREZ (Manisa) — Muhterem arkadaşlar, öyle zannediyorum ki, meseleyi basite irca edersek halli daha kolay olacaktır.

Bundan bir hafta evvel huzurunuzda gelen tasarı, Millî Müdafaa Vekâleti ve İnhisarlar Vekâleti sektöründe çalışan işçilere 3 maaşa kadar ikramiye vermeyi derpiş eden bir tasarıydı. Bunun üzerinde konuşan arkadaşlarımızdan bir kısmı şöyle dediler : «İnhisarlar Vekâleti ve Millî Müdafaa Vekâleti sektöründe çalışan işçilere benzer daha başka işçiler vardır. Bunlar bu tasarıda dışarda kalmıştır. Bunları da bu kanunun şümülüne almak doğru olurdu.

İkincisi; İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışanlara bir maaş ikramiye verilmektedir, temettü ikramiyesi. Eğer bunlara 3 maaş verilirse haksızlık olur. Bunlara da teşmil edilerek 3 maaş alsınlar.»

Bunun dışında zannediyorum ki, Kıpçak arkadaşım şöyle konuştu; dedi ki : «Gayet doğrudur, ben de memnun olurum. İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışan işçilere de üç maaş verilsin, fakat görüyoruz ki, Bakan izahat verdi, bu mümkün olmuyor. O halde benim mıntakamda yerden 300 metre derinlikte çalışan bir

işçi bir maaş alırken bu tasarıyı derpiş ettiği iş yerlerinde çalışanlara üç maaş verilirse ben Zonguldak'a gidemem.»

BİR MEBUS — Deniz altında çalışanlar da var.

NAFİZ KÖREZ (Devamla) — Evet, onlar da var. Binaaenaleyh Kıpçak arkadaşımız; «Ben bu vaziyette Zonguldak'a gidemem, bu iyi tetkik edilmemiştir, bir önerge veriyorum, tasarı evvelâ Çalışma Komisyonuna bilâhara Bütçe Komisyonuna gitsin.» demiş ve bir takrir vermiştir.

Arkadaşlar, bu tasarıyı Yüksek Heyetin komisyona havalesi Kıpçak arkadaşımızın takririyedir. Bu itibarla Yüksek Meclisinin temayülü de daha ziyade Kıpçak arkadaşımızın konuşmalarının mihverî etrafında olması lâzımgelir.

HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Bir takrir daha vardı, iki takrirdir.

NAFİZ KÖREZ (Devamla) — Biz bunu tetkik ettik. Yalnız benden evvel usul hakkında İmre arkadaşım konuştu ve tasrih etti. Biz şimdi Bütçe Encümeninin metni üzerinde konuşuyoruz. Fakat söz alan arkadaşlarımdan Hüsman arkadaşım da daima konuşmalarında Çalışma Komisyonunu istihdaf etti. Ve burada sözcü arkadaşım da söyledi ki, Çalışma Komisyonuyla Bütçe Komisyonunun noktai nazarı arasında bir fark yok. Belki kendi müntesip bulunduğu Bütçe Komisyonuna fazla çatmamak için evvelâ Çalışma Komisyonundan bahsetmiş olabilir.

Şimdi arkadaşlar; basite irca edelim, mesele şudur :

Bütün İktisadi Devlet Teşekkülleri dâhil üç maaş olarak teşmil, bir.

İkincisi; sosyal adalet yönünden ve diğer İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışan işçilerimizin psikolojisi bakımından diğerlerini de bir maaşa indirelim, iki.

Üçüncü ihtimal; tasarıyı geri göndermektir. 4 neü bir ihtimal yoktur. Teşmil mümkün olmamaktadır. İktisadi Devlet Teşekküllerindeki işçilere de üç maaşa kadar ikramiye vermek ihtimali yok. Evvelâ komisyonunuz olarak bu imkânları aradık. Bulamayınca dedik ki: Aca-ba İnhisarlar ve Millî Müdafaa işçilerine üç maaş verip de diğerleri kalırsa ne gibi ameli netice olacaktır? Bunun, her iki vekâlet işçi-

lerinin mecmuu aşağı yukarı 39 bin kadardır. Bunun dışında, şimdiye kadar bir maaş alan, hattâ hiç alamıyanlar vardır, hepsinin yekûnu 100 binleri aşmaktadır. Bunlara üç maaş verip, diğerlerine bir maaş verdiğimiz takdirde; haklı olarak diyeceklerdir ki, biz diğerlerine nazaran daha kötü şartlar içinde çalışıyoruz, evvelâ bize de üç maaş verin. Raporda, gerek İhhisarlar ve gerekse askerî müesseseler dışında kalan, fakat bunlara benzeyen, İktisadi Devlet Teşekkülü olmyan yerlerde çalışanlar için de Hükümet süratle kanun getirsin temennisinde bulunuyoruz. Ayrıca diyoruz ki, Hükümet bütün işçilerimize de üç maaş ikramiye vermek hükmünü kapsamına alan bir kanun tasarısı ile gelsin.

Belki yarın belki öbür gün bu kanunla üç maaş verdiğimiz takdirde İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışan arkadaşlarımız haklı olarak, her birerimize yüzlerce telgraf yollıyacaklardır. Hükümet bir tasarı getirmeye kısa zamanda muvaffak olamazsa hakikaten bu iş yerlerinde psikolojik yönden dedikodular, kötülükler, verimsizlikler, kavgalar olacaktır. Bu bakımdan biz bunu bir maaşa indirdik ve dedik ki, Hükümet bundan sonra tedbirlerini alsın, imkânlar arasın, hepsinin kanun tasarısının kapsamına alacak surette üç maaşa belki de beş maaşa kadar ikramiye verme şeklinde bir tasarı getirsin. Mesele bundan ibarettir. Bu Kanunun, sosyal adalet yönünden, iş yerlerinin iş nizamı bakımından bu şekilde çıkmasında fayda mülâhaza ediyor. Ve kabulünü bilhassa istirham ediyoruz.

REİS — Mahmut Goloğlu.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşların, huzurunuzda gelen bu mazbatanın müzakeresi sebebiyle Yüksek Heyetiniz bir teknik mevzuun içinde faaliyetine başlamış oluyor. Bana öyle geliyor ki, bu mevzu burada değil de Heyeti Vekâlede konuşulması lâzımgelen bir mevzu idi ve bu tamamen vekillerin karşılıklı imkân ve anlaşmalarına göre ortaya gelecek bir muhassala idi. Vekillerin bir araya gelerek bir plân dairesinde ortaya getirdikleri netice üzerinde biz parlâmento olarak, kanunlara uygunluğu veya uygunsuzluğu, sair imkân ve şartlar bakımından şu veya bu şekilde konuşabilirdik. Fakat meselenin müzakeresi şimdi çok garip bir vadiye sürüklendi. Me-

selâ bir arkadaşımız kalkıyor bir vekâletin malî ve iktisadi imkânlarını müdafaa ediyor ve onun tetkikatı hakkında izahat veriyor. O vekâleti işgal eden ve bu mevzuda bizi tenvir etmesi lâzımgelen vekil arkadaşımız ise bu mevzuda konuşmak lüzumunu duymuyor.

Diğer taraftan yine bir arkadaş diyor ki, şu vekâletteki işçilere bir senelik ilâve tediye yaparsınız da falân vekâlette aynı mahiyetteki işçilere neden bu zammı yapmazsınız? Bu vaziyette o vekâletin en sahibi salâhiyet olan vekili söz alıp bu mevzuda konuşmak icabederken bizler kendi kendimize burada münakaşalar yapıyoruz. Bu şekil müzakere ile vereceğimiz karar ise elbette yerinde olmayacaktır. Çünkü verilen izahların tatminkâr olmadığı aşikârdır.

Bu tasarı evvelce Yüksek Huzurunuzda gelmişti. Sevk maksadı aşikâr. Diyor ki: «Kanun lâyihası, gerekçesinde yazılı mucip sebeplere istinaden İhhisarlar Umum Müdürlüğü ile Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığına ait iş yerlerinde çalışan ve İş Kanununun muaddel birinci maddesindeki tarife göre işçi sayılan kimselere buldukları iş yerinde en az altı ay müddet çalışmış olmaları şartıyla birer aylık istihkakları tutarında yılda üç defaya kadar ilâve tediye yapılabilmesini temin maksadıyla sevk edilmiş bulunuyor.»

Yüksek Heyetiniz tasarımı müzakere sırasında daha ağır şekilde çalışan işçi bir maaş alır da öteki kısım üç maaş alır veya bu sırf işçilere üç maaş vermek lâzımsa diğer vekâlette aynı mahiyetteki işçiler neden almaz? Bu iki sebepten tasarı bir kere de Çalışma Komisyonuna, oradan da Bütçe Komisyonuna havale etmek kararını Yüksek Heyetinizden aldı.

Komisyonun gelen karar şu esbabı mucibe ile gelecekti; ya bütün işçilere üç maaş nispetinde verilsin veya bütün işçilere üç maaş ilâve tediye yapmak imkânı Hükümetçe verilen izahlar karşısında görülmemiştir. Binaenaleyh eski kararda ısrar edilmiştir.

Rica ederim, müdahale etmeyin Halil Bey!

HALİL İMRE (Balıkesir) — Siz müdahale etmiştiniz de ondan.

MAHMUT GOLOĞLU (Devamlı) — Böyle bir karar ile gelmiyor, ama eski kararda da ısrar etmiyor. Ya ne yapıyor? Bir tek değişiklik : Yine mahdut bir kısım işçilere yani bu

kanun kararının çerçevesine dâhil işçilere, bu sefer üç maaş çok görüyor ve bir maaşa indirerek ikramiye verilmesini teklif ediyor. Komisyon adına konuşan arkadaşımızın beyanından aynen tesbit ettiğime göre esbabı mucibe de şu : (Önümüze iki tasarı gelmişti, onun için biz yalnız bu iki vekâletin malî imkânlarını nazara alarak tetkikat yaptık ve bir maaşa indirdik.) diyorlar.

Muhterem arkadaşlar, bu tasarı daha önce Bütçe Komisyonunda görüşülürken aynı komisyon on gün evvel bu vekâletlerin malî imkânlarını nasıl tetkik etmişti ki, o zaman üç maaş ikramiye vermelerini kabul etti ve nasıl oldu da on gün sonra yaptığı ikinci bir tetkikle bunu bir maaşa indirmek lüzumunu duydu? Aca- ba, ilk tasarı konuşulsa Bütçe Encümeni Sözcüsü nasıl müdafaada bulunacaklardı? Ve bunun yanında üç maaş nispetinde ikramiye verilmesini teklif eden vekil arkadaşımız bir maaş nispetine indirilince ne düşündü? Hulâsai kelâm ne tarafından alırsak bir garip tezatlar âlemine düşüyoruz.

Deniliyor ki, «Memurla işçi arasında büyük statü farkı vardır. Binaenaleyh onlar öyle üç maaş ikramiye alıyor diye işçileri de üç maaş nispetinde ikramiye vermek prensibini ortaya atmak doğru değildir.»

Peki ama Gümrük ve Tekel Vekâleti işçilerinin durumu ile aynı mahiyette olan bayındırlık camiasındaki işçiler arasında ne fark vardır? Buna da cevap olarak : «Onları de ilerde kademeli bir surette gelecek» deniyor. Rica ederim, arka arkaya kanun çıkarmaya kademeli tâbir ediliyorsa bu çok yanlış bir şeydir. Birisi altı ay evvel, diğeri iki sene sonra, kademeli bu mudur? «O halde siz bunları kabul etmiyor musunuz? Yani gelmeyecek mi?» diye sorabilirsiniz. Kabul ediyorum ama böyle kademeli geldikçe bu iş karışacak, içinden çıkılmaz bir hal alacaktır. Evvelce İş Kanunu ile işçilere verilen ikramiyeyi verdiğimiz zaman Bayındırlık Vekâletinde arazide çalışmayan ve memur olmıyan bir kısım müstahdem orta yerde kalmıştı. Sual sorduk, evet denildi, hayır denildi. Nihayet önerge verdik, tetkik, tahkik, sonunda iş müzmin bir hale geldi ve eksik olmasınlar bu işi hallettiler.

Pekâlâ, şimdi bunlara ne lüzum vardır? 3 maaş verilmesi diğere dairelerin malî ve iktisadi

imkânları ile mümkün değilse hepsi için bir maaş neden verilmiyor? Sonra ne Hükümetin, ne Meclisin hattâ ne de komisyonun üç maaşın bir maaşa indirilmesi hakkında bir talebi yoktur. Buna rağmen bir maaş nispetindeki ilâve tediye- yeyi bütün vekâletlerde ve aynı mahiyetteki işçilere de vermiyorlar. Şayet verilmezse bizzat ben, bir önerge ile, Tekel işçileriyle Millî Savunma işçilerine verilmekte olan ilâve tediye- lerin diğere vekâletler işçilerine de verilir verilmeyeceğini ve verilecekse ne zaman verileceğinin Bakan tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını istiyeceğim. Belki vereceğim diyecek, belki tetkik ediyorum diyecek.

Şu kanun lâyihasının müzakeresi bize gösteriyor ki, bugün müzakere ettiğimiz mevzu, parlâmentonun tetkikından evvel Hükümetin müzakere mevzuudur. Esasen gelen kanunlar bir vekâletten değil Vekiller Heyetinden gelmektedir. Bunun Vekiller Heyetine gelmesinde alâkalı vekiller aynı mahiyetteki istek ve zaruretlerini ortaya koyup birleşerek tek kanun halinde buraya getirmemeli idiler. Bu sebeple şimdi verilecek karar biraz eksik bir karar olacaktır.

Komisyonlardan, bu hususta daha titiz davranarak şu maddesi karara bağlamadan evvel yeni bir imkân aramalarını rica ederim.

ÇALIŞMA VEKİLİ HAYRETTİN ERKMEN (Giresun) — Efendim, Yüksek Heyetinizin tasarılar üzerinde salâhiyetle, vukufla giriştiği tetkikatı alâka ile takibetmekteyim ve mevzu sosyal politika çerçevesi içine girdiği cihetle de, icabında arkadaşlarıma mütemmim malûmat ve hükümet görüşü üzerine izahat üzere emrinize âmade bulunmaktayım. Daha bekliyecektim, eğer, Goloğlu arkadaşım, «şu yaptığımız münakaşa Heyeti Vekilede yapılmalı idi» diyerek huzurunuzda meseleye hususi bir teşrih tarzı vermesi idi.

Meseleler Heyeti Vekilede müzakere edilirken, meselenin prensibi müzakere edilir ve bu prensip üzerinde bir mutabakata varılır, ondan sonra onun vasıtaları, teknik daireler tarafından hazırlanır ve üzerinde yapılan son revizyondan sonra Meclise intikal ettirilir.

Biz öteden beri hükümet olarak, iktidar olarak - daha ziyade iktidar olarak - işçinin, müstahsil bir sınıf olarak, iktisadi kalkınmamızda mühim bir rol deruhde etmiş, vazifeler almış

vatandaş kütlesi olarak terfihini, diğer müs-tahsıl zümrelerin yanında esas telâkki etmişiz ve o istikamette daima yürümüşüzdür.

Bunu böylece tesbit ettikten sonra bu prensibe istinaden iktisadi imkânlarımızı zorlamaksızın ve iktisadi muvazenevi ihlâl etmeksizin işçimizi terfih edici yolları, kanunlar veya idari tasarruflarla temin etmeye daima çalışmışızdır ve çalışacağız. Bunun muhtelif tatbikatını 9. Büyük Millet Meclisi Devresinde gördüğümüz gibi 10. Büyük Millet Meclisi devresinde de yine görmüş bulunuyoruz. Bu cümleden olmak üzere 6212 sayılı Kanun bir daimî rejim bir de muvakkat rejim olmak üzere iki esas, işçinin terfihî fikrine dayanarak, kanunlaştırmış bulunuyor. O kanun: İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışan işçiler, yıllık faaliyet sonunda temettüden bir aylık kazançlarını geçmemek şartıyla hisse alacaklardır) diyor. Ve temettü olmaması halinde dahi vermek hakkını başka bir madde ile Hükümete tanıyor. Yani kanun işçilerin müessesenin faaliyetinin hasılasına katılmaları esasını kabul ediyor. Bu, temettü şeklinde orada tecelli ettiği için kanun işçilere temettü ikramiyesi hakkı tanıyor. Devletin temettü hasıl etmiyen, temettü yapmıyan diğer işletme nevelerinde işçiyi içinde bulunduğu faaliyetine iştirak ettiği, hasılasını temin eylediği müesseseye bağlamak ve hasıladan hisse almasını sağlamak maksadıyla, 6212 sayılı Kanuna muvazi bir teklif ile geliyoruz. Madem ki İktisadi Devlet teşekküllerinde çalışanlar bir maaş nispetinde ikramiye alacaklardır, o halde diğer teşekküllerde çalışanlar da yine böyle bir hakka sahip olmalıdır ki hem işçi hareketlerinde nizamsızlık husule gelmesin, hem de sosyal adalet bundan rencide olmasın. İşte bu iki tasarrımın huzurunuzda getiriliş maksadı budur.

Şimdi denilebilir ve deniyor ki : «Hükümet böyle yapacağına İktisadi Devlet teşekkülü sektörü dışında kalan bütün işletme nevelerini (ister mülhak bütçeli ister Muvazenevi Umumiyyeye bağlı olarak idare edilsin, ister Millî Kurumna Kanununa göre kurulsun ve isterse döner sermayeli olsun) hepsini birden içine alan bir madde kanuniye ile bütün işçileri müstefit kılacak bir teklifle gelmeliydi. Bu düşünce pür mantık, saf mantık bakımından itiraz pek müsait değil. Ama bir prensip kararı ortada olunca, zannedirim ki meseleler sadece mantığı

zaviyesinden değil, tatbikat imkânları, icapları ve kararın taallük ettiği mevzuun hususiyetleri bakımından da mütalâa edilmelidir.

Şöyle ki : Demin arkadaşım gayet güzel temas ettiler, dediler ki; «Bir defaya mahsus olmak üzere ikramiye verildiği zaman işin içinden çıkamadık, karıştırdık.» Bu da gösteriyor ki, çeşitli idarelerin hususiyetleri, çeşitli işçileri ve yaptıkları işlere göre hususiyetleri bulunabilir. Bunu bir prensip kararı halinde, bir madde halinde bağlayalım. Bir defaya mahsus olmak üzere verdiğimiz ikramiyenin türlü şikâyetlerini, türlü mahzurlarını gördük. Bu suretle bir prensibi kabul ettikten sonra her müessese, her işletme ikramiye nev'ini kendi bünyesi içinde mütalâa etmelidir. Bu bir vekil, birkaç vekil meselesi değil, Hükümet meselesidir, ve mevzuumuz tamamen bu nizam içinde hazırlanmıştır. Ve bunun birisinin arkasından öbürünün geleceği Hükümetin beyanı ile sabittir.

Biz «üç» diye göndermişiz, komisyonlar «bir» diye tasarruf etmişler. Meclisin bu suretle tasarrufu karşısında herkes gibi biz de en büyük huşu ile eğiliriz. Bizim üç olarak teklif etmemizin mucip sebepleri vardı, bu bahis açılırsa münakaşası ve izahı mümkün olabilir. Meclis namına tetkikat yapan salâhiyetli komisyonlar bir olarak tasarrufu lüzumlu görmüşlerdir, kendilerine ait müdafaa ve esbabı mucibeleri elbette vardır ve nitekim burada izah da edilmiştir.

Meclis kararı hepsinin üstünde olacaktır. Komisyonun görüşü bir tarafta, Hükümetin teklifi bir taraftadır. Meclis isterse kendi namına tetkikat yapan salâhiyetli komisyonların noktaî nazarına iltihak eder ve onu bizim elimize kanun olarak verir. İsterse Hükümetin getirdiği teklifi tercih eder. O da elbette ki yine tamamen yüksek heyetinizin takdirine muhavvel bir keyfiyettir. Bendeniz meselenin heyeti umumiyesi üzerinde müzakereler cereyan ederken şimdiye kadar beliren birkaç istifhamı umumi olarak bu şekilde cevaplandırmış bulunuyorum ve Hükümetin noktaî nazarı olarak şimdilik bu beyan ile iktifa ediyorum.

REİS — Kâzım Meriç.

KÂZIM MERİÇ (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlar, gerek Millî Savunma Vekâleti işçilerinin, gerekse Devlet İktisadi Teşekkülleri işçilerinin durumunu ve bugünkü çalışma şartlarını, üzümlere arz ediyorum, ne Çalışma Ko-

misyonu biliyor, ne Müdafaa, ne Bütçe Komisyonu biliyor.

Geçen hafta adalet getireceğim ifadesi ile bu kanunu geri alan Çalışma Komisyonu büyük bir adaletsizlikle onu Yüksek Huzuruza getirmiştir. Şüphesiz nazarlarımızdan kaçmamıştır.

Muhterem arkadaşlar; 'Türkiye'de işçi dâvası yoktur, fakat işçinin refahı dâvası vardır. Bugünkü iktidar bu işi de halledecektir.

Balkan Harbinden beri bilâfasıla 34 sene tersanede çalışan bir işçi mükâfat verilerek geçen gün tekaüde sevk edildi. 35 sene namuskârane hizmet görmüş, imtihan geçirmiş olan bu işçinin eline ayda ne geçecek biliyor musunuz? 240 lira. Kesintileri de çıkarırsanız 195 lira kalacak. Kendisi bir torun sahibidir, çocuğunu lisede okutuyor, evi de kiradır. Hükümet bu tasarımı malî bir fedakârlık pahasına sevk etmiştir. Siz buna ister hak deyin, ister atıfet. Bu vatandaşları refaha kavuşturmak için bu lâyiha sevk edilmiştir. Fakat işi tetkik eden encümenler iş verenler gibi düşünerek bu parayı vermekte kıskanıyorlar. Bu doğru bir hareket değildir.

Muhterem arkadaşlar, müsaade buyurlarsa sözcü, İktisadi Devlet Teşekkülünde çalışan işçi ile Millî Müdafaa Vekâleti emrinde çalışan işçilerin bugünkü hayat şartları hususunda bizi tenvir etmemiştir. İktisadi Devlet Teşekkülünde çalışan işçiler ücretli senelik mezuniyet alırken, askerî yerlerde çalışan işçiler bundan mahrumdurlar. Bu büyük avantajdır. İktisadi Devlet Teşekkülündeki işçiler fazla mesai yaptığı zaman İş Kanununun hududuna girdiklerinden % 25 fazla mesai karşılığı alırlar.

Halbuki Millî Savunma, 1939 senesinde kabul edilen bir Bakanlar Kurulu kararı ile, ahvali fevkalâdeye istinadederek, işçiyi istediği kadar çalıştırır. İktisadi Devlet Teşekkülleri işçilerinin yevmiyesi de diğerinin üstündedir. Böyle müsavî şartlar altında olmıyan her iki zümreye nasıl oluyor da her iki komisyon birer maaş nispetinde - âdil olduğunu ifade ile - birer ikramiye tevzi ediyor? Bu, adaletsizliktir. Zannediyorum, Çalışma Komisyonu, ifâdelerine nazaran, Zonguldak'ı temsil ediyorlar. Haklıdır kömür işçileri. Fakat şunu da düşününler ki, tank içinde, tayyarede ve deniz al-

tında sigortasız çalışan bir işçi de onlardan daha aşağı bir hizmet ifa etmemektedir. Birincisinde bilek, beden çalışması varsa, ikincilerde de bunun yanında ayrıca dimağ, teknik ve bilgi vardır. Bugün sanat okullarından çıkardığımız genç vatandaşlar memlekette iş bulmak için fabrika kapılarına koşma koşma gelmelidir. Yoksa 35 sene hizmet eden bir adama 240 lira vermeye devam edersek bu sanayi kendi elimizle öldürürüz arkadaşlar. (Alkışlar)

REİS — Şimdi 11 arkadaş konuşmuş ve yedi arkadaş da söz almış durumdadır. Müzakerenin yeterliği de teklif edilmektedir. Müsaadenizle yeterlik tavrını okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Müzakereler kâfidir, maddelere geçilmesini arz ve teklif ederim. 28.VI.1954.

Uşak Mebusu

Yusuf Aysal

REİS — Kifayeti müzakere tavrını kabul edenler... Etmeyenler... Yeterlik teklifi reddedilmiştir.

ÇALIŞMA EN. ADINA CEMAL KIPÇAK (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar; mevzu dönüyor, dolaşıyor işçinin ücret sistemine müdahale geliyor. Şurada konuşan arkadaşlar bol bol Çalışma Encümeninin mütalâasını bir adaletsizlik ruhu içinde belirtmeye çalışıyorlar. Alınan kararlar şu, bu şekilde memur maaşları ile mukayese ederek üç maaş nispetinde ikramiye verilmesini müdafaa ediyorlar. Buna adaletsizlik diyorlar. Bu adaletsizlik yalnız Devlet sektöründe çalışan işçiler için mi vârittir?

Çalışma Komisyonu bu mevzuu müzakere ederken, çalışma sistemi içerisinde müzakere eder. Çalışma Komisyonunun müzakere mevzuu arasında şu Devlet sektörü işçisi, bu hususi işçi, şu falan işçi diye bir tefrik gözetmesi imkân ve ihtimali asla doğru olamaz. Mesele küll halinde mütalâa edilmelidir. İşte bu nokta nazardandır ki, adalet ruhu içerisinde mütalâa ettiğimiz zaman bir de iktisat prensipleri göz önüne alınarak, bir de beynelmilel esaslara ve çalışma sistemi nazarı itibara alınarak alınacak kararda elbetteki isabet olur.

Muhterem arkadaşlar, neyi müzakere ediyoruz. İşçilerin ücret sistemine müdahale diye bir şey yok. Yalnız Türkiye Büyük Millet Meclisinin atfeti içerisinde mütalâa edilmiş bir ik-

ramiye mevzuu vardır. Beynelmilel çalışma sistemi içinde bile böyle bir şey görülmez ve işçilere bir maaş ikramiye tevzi edilmesi çalışma sistemi içinde mevcut değildir. İkramiye sistemi, kolektif anlaşmalara, mukavelelere dayanan bir sistemdir. Bu sisteme kanunen müdahale edilmesi bizi memur sektörüne götürür. Memur sektörüne götürülmesi halinde ise müdafaa ettiğimiz ve prensip olarak ele aldığımız iktisadi bünyeyi hırpalar. Hususi sektöre kıymet veriyoruz, diyoruz. Hususi sektörün çalışma tarzında ise işçi ücretlerinin karşılıklı kolektif mukavele sistemi içinde mütalâa edilmesini gerektirir. Az mesai gösteren, liyakati az olan, kabiliyeti az olan işçi az ücret alır, mukavele ile. Liyakati yüksek olan işçinin ücreti de yüksek olur.

Bu ücret, memur maaşıyla, memur sistemiyle mukayese ve mütalâa edilemez. Memur büsbütün ayrıdır, Devletin kendi bünyesinde faaliyetinde bulunan elemanların tâbi olduğu ücret sistemi, bu apayrı bir dâvadır, İktisadi Devlet Teşekküllerinin işçileri için düşünülmüş olan ikramiye apayrı bir dâvadır. Bu meclis bir maaş nispetinde işçilere, giyinsin kuşansın, sıhhatine yardımcı olsun, çoluğuna çocuğuna yardım olsun diye ayın olarak yapacağı yardımı nakden vermek suretiyle yapacağı bir atıfetten ibarettir. Yoksa umumi çalışma sistemi içinde ücret zammı mahiyetinde ve bilhassa memurlara yapılmakta olan tediyata mütenazır bir şekilde ikramiye tediyesi meselesini prensip olarak, kendi prensiplerimiz olarak kabul etmemize imkân yoktur. Zira kabul ettiğimiz iktisadi sistem bunun aleyhindedir.

Vaziyeti bu şekilde açıkladıktan sonra, şimdi işçilerin, alelûmum türk işçilerinin muhatap tutulacakları bir ikramiye, bir sosyal yardım sisteminin müzakeresi iğrisine giriyoruz. Devlet memuruna maaş verilir, az verilir, çok verilir. Devlet memuru kendi baremi içinde muayyen mahdut, rijit kaidelere tâbi olarak mahkûm bir şekilde kalmıştır. Onun ücret sisteminin değiştirilmesi, ona üç ayda bir ikramiye verilmesi, ikramiyesinin kaldırılması, tekaüdiyesi vesairesi apayrı bir sistemdir. O, Devlet içinde ayrı bir makinedir. Bu iktisadi bünyenin Devletle hattâ alâkası olmayan iktisadi bir bünyenin sistemidir. Devletin içerisinde çalışan işçi ârzi olarak Devletin içinde çalışır. Devletin sermayesinin mevzuu-

dur, Devletin malı değildir. Memur Devletin malıdır. İşçi Devletin çalışma nizamının malıdır. Çalışma sistemi içerisinde prensip olarak onun ücret sistemine müdahale etmemeyi prensip olarak kabul etmiş bir zihniyetin adamları olarak buradayız.

Şimdi, ikramiye verildi. Verilmiş olan ikramiye eğer aynen verilseydi her işçiye şu şekilde elbise verilir, ayakkabı verilir, yatak verilir, ilaç yardımı yapılır tarzında bir ikramiye mevzuu mütalâa edilmiş olsaydı, bu sosyal bünyeye daha uygun olurdu. Zira ücrete müdahale etmek, 5 lira alan işçiye 50 lira vermekte kanuni müdahale yoktur. Kolektif anlaşma içerisinde iş veren, işçi ile karşı karşıya gelir. 5 lira veya 50 lira ikramiye alır. Bunun için kanuni müdahaleye lüzum yoktur arkadaşlar. Verilmiş olan kanuni ikramiye ücret sistemine müdahale değildir. Eğer müessese bu ikramiyeyi ücret mahiyetinde vermeyi derpiş etseydi bu kanunu çıkarmamıza lüzum yoktu. Ücret sistemi içerisinde karşılıklı anlaşmalarla, hiç kanuni müdahaleye lüzum kalmadan bunu vermek imkânı mevcuttu. Binaenaleyh bu ikramiyenin işçiye ödenmesi, bilhassa memurlar misillü ödenmesi tarzının müdafasının iktisadi sistem ve prensiplerimize muhalif bulunduğuna dikkatinizi çekerim ve bunda ısrar etmemenizi rica ederim. Bu prensip ve usule gitmiyelim, ücret sistemi işçiyi memur yapar, işçi de memurdur, memur misillü o da ikramiye tâbidir, yolu bu şekilde açılmış olur ki ben bunun aleyhindeyim. Türk işçisinin alın terinin böyle rijit baremi formüllerine tâbi tutulmasının aleyhindeyim. Ve bu aleyhte oluşum parti prensibimin de icabıdır. (Bravo sesleri) Binaenaleyh memurlarımız üç maaş ikramiye alıyor, işçimiz de alsın; asla. Böyle bir şey mevzuubahis değildir. Ücret sistemi içinde mütalâa etmiyoruz ikramiyeyi. Sosyal Yardım mahiyetinde mütalâa ediyoruz. Komisyonumuz bu bakımdan mütalâa edince ele alınan noktai nazar nedir?. 6212 sayılı Kanunla İktisadi Devlet Teşekküllerinde bütün dünya nizamında, memur, işçi kullanan zümreler hariç, prensibimiz, bizim kabul ettiğimiz zihniyetin taraftarı kolektif ücret sistemini kabul etmiş sistemlerin hiçbirinde görülmemiş bir hamle mahiyetinde olarak işçi temettü ikramiyesi olarak kâra iştirak hamlesini yapmış oluyoruz. Çalışma nizamı içinde fevkalâde güzel, iyi bir nümune olacak bir hamle. Örneği yok, bizdekinden başka

örneği yok. Bu bir maaş ikramiye İktisadi Devlet Teşekküllerin de tediye edilirken, Devlet sektöründe çalışan ve İktisadi Devlet Teşekkülü olması prensibimiz icabı bulunan İnhisarlar gibi bir müessese ve İnhisarlar benziyen türlü müessese, Devlet sermayesini işleten müessese; canü gönülden bunların İktisadi Devlet Teşekkülleri ve hususi teşebbüsün malı olmasını temenni etmekteyim. Bu müesseselerde çalışan işçiler diğerlerinin yanında sosyal bakımdan müsavatsızlığa mâruz kalmış oldukları için bu bakımdan adaleti tesis maksadiyle Hükümetin getirdiği teklifi tasahihane kabul ettik. Prensip itibariyle Hükümet de bize ücret sistemine ilâve diye bir şey getirmiş olsaydı; Çalışma Komisyonu bunu kabul etmemek durumunda kalırdı. Aynı yardım yerine nakdî yardım mahiyetinde temettüe, iştirak bakımından bir formül, 6212 sayılı Kanunla kabul edilen bir prensip vardır. Onun dışına çıkamadık. Billhassa memurlara üç maaş veriliyor, bunlar da üç maaş alsın gibi bir nazariyeyi asla tezyiz edemezdik. Sebebi; ücret sistemine müdahale etmiş olurduk. İşçinin ücreti serbestir, isterlerse beş maaş nispetinde ikramiyeyi hiç kanuni müdahaleye lüzum kalmadan kendi formülleri ile tediye imkânlarını bulurlar. Niçin kanun yoluyla ücret sistemine müdahale edip de memur-işçi gibi prensibimizde, gönümüzde olmıyan bir sistemi burada müdafaa yoluna gidiyoruz? İşte belirtilmesi lâzım gelen ve komisyonun üzerinde durduğu esas budur. Komisyon 6212 sayılı Kanunla atıfet mahiyetinde olarak İktisadi Devlet Teşekküllerinde işçinin temettüe iştirak ettirilmesi gibi nümune olarak bir ileri hamleyi iktisadi Devlet teşekkülü olmasını temenni ettiği sair sektörlerde teşmil etmek yoluna girmiş ve bu şekilde Hükümetten gelen bir teklifi onu muvazenelendirmek suretiyle kabul etmek yoluna gitmiştir. İşin prensibi bundan ibarettir, adalesizlik yoktur. Bilâkis ileri bir hamle vardır. Bu ileri hamle Türkiyede ilk defa çalışma sistemimizde sosyal bir hamle olarak çalışma tarihine geçecektir.

Tasvibini rica ederim. (Alkışlar).

REİS — Abindin Tekön.

ABİDİN TEKÖN (İzmir) — Muhterem arkadaşlar, Hükümetin esbabı mucibe lâyihası gayet açık bir ifade ile diyor ki, 6212 sayılı Kanunun esas hükümleri İktisadi Devlet Teşek-

külleri prim ve temettü ikramiyelerinden daimi mahiyette istifadelerini sağlamak olduğu halde Devlet bütçesinden ücret alan Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti iş yerlerinde çalışan işçilerin bu ikramiyelerden mahrum kalmamaları işçiyi terfi için yapılan bu yardımlarda bir müsavatsızlık yaratmaktadır, diyor.

Devlet İktisadi Teşekküllerinde çalışan memur ve hizmetliler o müesseselerin dağıttığı prim ve temettülerden faydalanırken Gümrük ve İnhisarlar Vekâletinde çalışan işçilerin bu nimetlerden mahrum kalmamalarını Hükümet doğru bulmamış ve bu kanunu Büyük Millet Meclisine takdim ederek bu haksızlığı gidermek için imkânlarını da göz önünde tutarak salâhiyet istemiş ve kanunun birinci maddesinde «6212 sayılı Kanunun geçici maddesinde tesbit edilen esaslar dairesinde birer aylık istihkakları tutarında yılda üç defaya kadar ilâve tediye yapılabilir.» demiş.

Şimdi arkadaşlar; âzası bulunduğum Çalışma Komisyonu maalesef bulunamadığım bir iktimanda bu kanun lâyihasını müzakere etmiş ve Hükümetin yılda üç maaş tutarındaki ikramiye teklifini zayıf bir ekseriyetle reddederek yılda bir maaş ikramiyeyi kabul etmiş ve esbabı mucibesinde de demiş ki, şayet biz bu işçilere yılda üç maaş ikramiye verirsek, bu tasarı ile Devlet sektöründe çalışan işçiler arasında ikramiye bakımından bir muvazaa ve sosyal adalet tesisi düşünülürken madde aynen kabul edildiği takdirde bunun tam aksi tecelli edecekmiş.

(Muhterem arkadaşlar; komisyonun zayıf ekseriyetle kabul ettiği bu esbabı mucibeye iştirak edemeyeceğim için beni mâzur görsünler. Çünkü Hükümet teklifi diyor ki: Memur ve hizmetliler mütemediyen prim ve temettü alırken işçilerimi bundan mahrum edemem, imkânlarım da vardır. Binaenaleyh yılda üç maaş ikramiye vereceğim diyor. Komisyon hayır, diyor. İktisadi Devlet Teşekküllerine bağlı iş yerlerinde çalışanlara bir maaş tutarından fazla temettü ikramiyesi verebilmek malî imkânlar bakımından bugün için mümkün görülmemektedir diyor.

Aziz arkadaşlar, bu zayıf esbabı mucibe muvacehesinde Sayın Komisyondan iki hususu öğrenmek istiyorum:

1. Memleket iktisadiyatında ve sanayinin inkişafında büyük hizmet payları olduğunu kabul ettiğimiz hususi müesseselerde çalışan yüz binlerce işçilerimize tek kuruluş dahi ikramiye verilmediği için Devlet sektöründe çalışan işçilere verilmekte olan ikramiyeleri sosyal adaleti temin bakımından kaldırmanın doğruluğuna kani midir?

2. İkramiyelerin kaldırılmasına taraftar değilse İnhisarlar Vekâletinin üç maaş ikramiye vermek teklifini hangi sosyal adalet prensibiyle bir maaş tutarına indirmek istiyor?

Eğer bir maaş ikramiye veren müesseseleri temsil eden Vekâletler yarın imkânları müsaade ettiği takdirde üç maaş ikramiye vereceğim diye bir kanunla karşımıza çıkarsa bunu da reddedecekler mi?

Aziz arkadaşlar, bu kanunun Hükümetin getirmiş olduğu şekilde kabulünü Yüksek Meclisinizden rica ederim. Çünkü on binlerce türk işçisi şuna kanidir ki, Demokrat Parti Türk işçisinin de haklarının bekçisidir. Bu itibarla Hükümet teklifini sabırsızlıkla bekliyen işçilerimizi sevindireceğinize inanyorum, takdir Yüksek Meclisinizindir.

REİS — Naci Kurt.

NACI KURT (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, komisyon görüşünün aleyhinde konuşan kıymetli hatip arkadaşlarıma ilâve edecek bir tek sözüm yoktur. Ancak Cemal Kıpçak arkadaşımızın temas ettikleri hususu açıklamak zorundayım. Cemal Kıpçak arkadaşımız diğer işçi ücretleri, kolektif mukavelelerle teklif edilir, dediler, haklıdır. İşte İktisadi Devlet Teşekkülleri veya bir Devlet müessesesi olan İnhisarlar Umum Müdürlüğü ve Millî Savunma Vekâleti iş veren olarak, işçisiyle anlaşmış, kolektif mukavelenamesini hazırlamış ve ancak bütçesinden bu parayı verebilmesi için Büyük Meclisten salâhiyet talebediyor. Ücrete müdahale sistemi mevzuubahis değildir, deniyor. Evet, hakikaten arkadaşlar ücrete müdahale mevzuubahis değildir. Vekâlet kendi bütçesini eşeler, tetkik eder ve der ki : Ben işçime üç, beş, on maaş nispetinde ikramiye vereceğim. Beri tarafta Çalışma Encümeni diyor ki, hayır, prensip dışıdır, bunu veremeyiz. O halde ücretin esasına biz müdahale ediyoruz. Eğer kolektif bir anlaşma neticesinde bu ücretin verilmesi bahis mevzuu ise, vekâletler bunu tetkik

etmiş, getirmiştir. Burada komisyonun tezada düşmüş olduğu kanaatindeyim. Üç maaş nispetindeki ikramiye bir adaletsizlikmiş. Muhterem arkadaşlar, burada bir adaletsizlik mevzuubahis değildir. Her işçi, kendi çalışmış olduğu iş yerinin bünyesine göre ücret alır.

Fakat diğer yerlerdeki işçiler bunun tamamen dışındadır. Bunlar iç bünyeyi ilgilendiren Cemal kıpçak arkadaşımızın dediği gibi, kolektif bir mukavelede, bir iç yönetmelikte tesbit edilecek haklardır. Şu hale göre biz burada bir ücret sistemine müdahale etmiyoruz. İş veren burada kendi arzusuyla üç maaş nispetinde ikramiye vermek istemektedir. Biz de buna müdahale etmedik. Bunda bir adaletsizlik mevzuubahis değildir. Bunu reddetmiş olsaydık, işte o zaman adaletsizlik mevzuubahisti. Çünkü tasarı, bütün askerî fabrikalar ve askerî müesseseler için olduğu halde Muhterem Hâdi Hüsmen arkadaşımızın dediği gibi, jandarma bundan mahrum kalıyor.

Dün gönül rızasıyla kendi bütçesinden bir maaş nispetinde ikramiye veren Denizbank bunun dışında kalıyor. Şu halde kendi bünyesinden vermek arzusunda bulunan bir müessesedeki işçileri üç maaş nispetindeki ikramiyeden mahrum etmekle, adalet ve hakkaniyet kaidelerine karşı muhalif hareket etmiş oluruz.

Aleyhinde bulunan arkadaşım bâzı fikirlere, ücret sistemine tearuz şeklinde bunu ifade ettiler. Ben tamamen aksini müdafaa ediyorum.

Muhterem arkadaşlar, yine, Bütçe Komisyonunda sözcü arkadaşımız dediler ki, biz işçilere üç maaş nispetinde bir ikramiye verirsek yarın işçi iş ihtilâfı çıkartır ve ayrıca maaşına bir ikramiye ilâvesini isteyebilir. Muhterem arkadaşlar, evet kanunen işçinin, iş ihtilâfı çıkartmak suretiyle ücretine bir zam talep etmeye hakkı vardır. Ancak bu talebin etüdleri yapılır ve vekâletteki kurulların tasvibinden geçer. Şayet haklı bir talep ise bu hak verilir. Biz işçi ücretine ayrıca bir ikramiye tanıdıktan sonra iş ihtilâfı dolayısıyla kurulmuş olan kurullar ayrıca bir ikramiye veya ücret zammı vermezler. Çünkü ücrete ilâve tediyeleden maksat, bugünkü geçim şartlarının ağırlığıdır. Biz böyle bir zammı kabul ettikten sonra artık ne işçi bir iş ihtilâfı açmak suretiyle bir zam talebedecektir, ne de böyle bir talep vukuunda tahakkuku mümkün olacaktır.

Memurun aldığı maaş mevzuubahis oluyor. Muhterem arkadaşlarım, işçi hibçir suretle memurun aldığı, 3, 5 veya 10 maaş nispetindeki ikramiyeyi kıskanmamaktadır. Ancak kendisinin duyduğu geçim zorluğu karşısında bu talebi yapmaktadır.

Muhterem komisyon fikrinin aleyhindeki hatip arkadaşlarımla görüşlerinin kabul edilmesini saygı ile rica ederim.

REİS — Müzakerenin kifayeti hakkında 6 arkadaşın verdiği bir taktir vardır. Okutacağım, daha söz almış 4 arkadaş vardır. Taktirin neticesine göre kendilerine söz vereceğim.

Yüksek Başkanlığa

Durum aydınlanmıştır. Müzakerenin kifayetine ve maddelere geçilmesine karar verilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Çanakkale	Burdur
Nuri Togay	Hüseyin Çimen
Çanakkale	Uşak
Servet Sezgin	Orhan Dengiz
Ankara	Bitlis
Ömer Bilen	Nurettin Barut

REİS — Müzakerenin kifayeti hakkındaki okunan taktir revinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Zafer Gökçer arkadaşımız tarafından, lâyihanın tekrar Çalışma Komisyonuna iadesi ile orada bir defa daha tetkik edilmesi hakkında verilen taktir okuyoruz.

Sayın Başkanlığa

28. VI. 1954

Senede üç aylık nispetinde fazla tediye Devlete ait iş yerlerindeki bütün işçilere kabul ve teşmilini mümkün kılacak şekilde lâyihanın tadiliyle Yüksek Meclise arzı için lâyiha ve mazbatanın Çalışma Komisyonuna iadesini yüksek tasvibe arzını dilerim.

Ankara Mebusu
Zafer Gökçer

REİS — Taktir reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler...

Tereddüt hâsıl oldu. Taktir lâyihanın tekrar Çalışma Encümenine iadesi ve yeniden tetkik edilmesidir. (Bir daha okunsun sesleri) Bir daha okuyorum.

(Zafer Gökçer (Ankara) nın taktirini tekrar okundu)

REİS — Bu taktirini nazarı itibara alanlar lütfen ayağa kalkmak suretiyle reylerini izhar etsinler... Kabul etmeyenler lütfen ayağa kalksınlar... Taktir nazarı dikkate alınmış ve lâyiha Çalışma Encümenine iade edilmiştir. (Alkışlar).

2. — Millî Müdafaa Vekâletine ait iş yerlerinde çalıştırılan işçilere ilâve tediye yapılması hakkında kanun lâyihası ve Çalışma ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/6) [1]

(Bu da ötekinin aynı sesleri)

REİS — Efendim, aynı mahiyette olabilir. Fakat verilmiş bir taktir olmadığı için Başkanlık bir muamele yapamaz. Bu lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen?..

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Usul hakkında.

REİS — Buyurun.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşlar, demin verilip dikkate alınmak üzere komisyona havale edilen önergede tâbir şuydu : Bütün işçilere yani Devlete ait iş yerlerindeki bütün işçilere tâbiridir. Bunun için millî müdafaa işçileri de gayet tabii olarak gireceğine göre yarın komisyondan çıkacak kararla vereceğiniz karar birbirine zıt olmamak için Riyaset Divanının bunu da aynı komisyona havale etmesi zaruridir, kanaatindeyim.

REİS — Efendim, ayrı bir lâyiha halindedir, komisyon bu yolda bir teklif yapabilir.

HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Komisyon geri alabilir.

REİS — Cemal Kıpçak; daha evvel söz almıştınız.

CEMAL KIPÇAK (Zonguldak) — Vazgeçtim efendim.

REİS — Bu lâyihanın da Çalışma Komisyonuna gönderilmesi hususunda bir taktir vardır, okutuyorum.

Başkanlığa

Görüşülmekte olan lâyihanın birlikte görüşülmek üzere Çalışma Komisyonuna iadesini teklif ederim.

İstanbul Mebusu
Hâdi Hüsman

[1] 11 e ek sayılı matbuua saptım sonundadır.

REİS — Bu takriri de reyinize arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Bu lâyiha da diğer lâyiha ile birlikte görüşülmek üzere Çalışma Komisyonuna gönderilmiştir.

Gündemde görüşülecek başka madde kalmadığından 30 Haziran 1954 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere celseyi kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,20

İnhisarlar Umum Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı işçilerine ilâve tediye yapılması hakkında kanun lâyihası ve Çalışma ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/2)

Çalışma Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Çalışma Encümeni
Esas No. 1/2
Karar No. 2

22 . VI . 1954

Yüksek Reisliğe

İnhisarlar Umum Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı işçilerine ilâve tediye yapılması hakkında kanun lâyihası 11 . VI . 1954 tarihinde encümenimize havale edilmiş olup Çalışma Vekili, Gümrük ve İnhisarlar, İşletmeler Vekâletleri temsilcilerinin hazır buldukları sırada tetkik ve müzakere edildi.

6212 sayılı Kanun yalnız İktisadi Devlet Teşekküllerine bağlı iş yerlerinde çalışan işçilere senede bir maaş tutarında temettü ikramiyesi verileceğini âmir bulunduğundan Devlet sektöründe çalışan diğer işçiler bu imkândan mahrum bulunmaktaydı.

Büyük bir işçi kitlesini hizmetinde tutan İnhisarlar Umum Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Kumandanlığının işçilerine de yardım temin edecek olan bu tasarı şayanı kabul görmüş ve maddelere geçilmiştir.

Birinci madde işçilere en çok üç defaya kadar ilâve tediye yapılabileceğini ifade etmektedir. Tasarı, esbabı mucibe lâyihasının da ifade edildiği üzere 6212 sayılı Kanunun şumulü dışında kalan Gümrük ve İnhisarlar işçilerini mağduriyetten kurtarmak ve İktisadi Devlet Teşekküllerine bağlı iş yerlerinde çalışan işçiler seviyesine ulaştırmak gayesiyle sevk edilmiştir.

Bütün Devlet sektöründe çalışan işçilerin bir maaş tutarından fazla temettü ikramiyesi almaları, ilâve tediye yapılması şayanı temennidir.

Fakat Hükümet temsilcilerinin verdiği izahattan anlaşılmıştır ki, İktisadi Devlet Teşekküllerine bağlı iş yerlerinde çalışanlara bir maaş tutarından fazla temettü ikramiyesi verebilmek

malî imkânlar bakımından bugün için mümkün görülmemektedir. Bu vaziyet karşısında İnhisarlar Umum Müdürlüğü işçilerine üç maaşa kadar ilâve tediye yapılması 6212 sayılı Kanun ile tesis edilen rejimi bozacak mahiyette görülmüştür. Bu tasarı ile Devlet sektöründe çalışan işçiler arasında ikramiye bakımından bir muvazene ve sosyal adalet tesisi düşünülürken madde aynen kabul edildiği takdirde bunun tam aksi tecelli edecektir. İş yerlerinin iş nizamı bakımından ayırıcı rejimler tatbikının zararlı olabileceği mülâhazasıyla birinci maddenin birinci fıkrasındaki (En çok üç defaya kadar ilâve tediye yapılabilir) ibaresi (Bir aylık istihkakları tutarında) şeklinde değiştirilmiştir.

Yine aynı fıkra (Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem olanlardan ibaresi, kanunun neşrinden sonra girenlere ilâve tediye yapılmıyacağı manasını da taşıdığından tatbikatta karışıklıklara meydan verilmemesi bakımından tayıy edilmiştir.)

Yine aynı fıkra (Aynı İdarceye bağlı olarak) ibaresi haşiv telâkki edilerek tayıy edilmiş ve maksadı daha vazih ifade edebilmek için birinci fıkra yeniden kaleme alınmıştır.

Birinci maddenin dördüncü fıkrasında evvelki fıkra hükümlerinin Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı emrinde çalışan işçilere de şâmil olduğu yazılıdır.

Halbuki İnhisarlar Umum Müdürlüğüne bağlı ve İnhisarlar Enstitüsü isminde bir müessese daha vardır. Bu müessesede çalışan personel arasında işçi vasfını haiz olanlar vardır ki, ta-

sarıda derpiş edilmemiştir. Bunların hariçte kalmaları mağduriyetlerini mucip olacağından Hükümetin muvafakatiyle bu fıkraya (İnhisarlar Enstitüsü emrinde) ibaresi ilâve edilmiştir.

İkinci maddeye (İnhisarlar Enstitüsü emrinde) ibaresi ilâvesiyle kabul edilmiştir. Yapılacak ilâve tediyenin tarihini İcra Vekilleri Heyeti tesbit edeceğine göre kanun hükümlerinin tatbıkına İcra Vekilleri Heyetinin memur edilmesi kanun tekniğine daha uygun olacağı düşüncesiyle tashihân kabul edilmiştir. Bu meyanda Devlet sektöründe çalışan bütün işçileri ikramiye ve ilâve tediye bakımından şümulüne alan bir tasarrufların Hükümet tarafından sevkı ve

birden fazla ikramiye verebilme imkânlarının araştırılması temenni edilerek tasarı kabul edilmiştir.

Bütçe Encümenine havale edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulurr.

Çalışma Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Manisa	Zonguldak
N. Göree	C. Kıpçak
Kâtip	
Giresun	İstanbul
D. Köymen	Muhâlifim.
	A. Topcu
	Urfa
	F. Ayala

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Esas No. 1/2
Karar No. 17

24 . VI . 1954

Yüksek Reisliğe

İnhisarlar Umum Müdürlüğü ile Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı işçilerine ilâve tediye yapılması hakkındaki kanun lâyihası Çalışma Encümeni mazbatası ile birlikte Encümenimize havale edilmiş olmakla Çalışma Vekili, Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar vekâletleri mümessilleri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâyihası, gerekçesinde yazılı mucip sebeplere istinaden İnhisarlar Umum Müdürlüğü ile Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığına ait iş yerlerinde çalışan ve İş Kanununun muaddel birinci maddesindeki tarife göre işçi sayılan kimselere buldukları iş yerinde en az altı ay müddet çalışmış olmaları şartıyla birer aylık istihkakları tutarında yılda üç defaya kadar ilâve tediye yapılabilmesini temin maksadıyla sevk edilmiş bulunuyor.

Lâyihayı bidayeten tetkik eden Çalışma Encümeni, mazbatasında yazılı sebeplere istinaden, senede bir aylık istihkakları tutarında ilâve tediye uygun görmek suretiyle lâyihayı kabul etmiştir.

Encümenimiz, işçiler arasında muadeleti temin bakımından sevk edilmiş bulunan lâyiha-

yı cereyan eden uzun müzakerelerden sonra esas itibariyle kabul ederek Çalışma Encümeninin hazırlanmış olduğu metin üzerinden maddelerin müzakeresine geçmiş ve işçilere senede bir defa istihkakları tutarında ilâve tediye yapılması hususunda mezkûr encümenin mazbatasında ileri sürdüğü mucip sebepleri yerinde görmekle beraber, işçilerimizi iş yerlerine bağlamak ve senede ilâve tediye iki defa istifade etmek mülâhazasıyla iş yerlerini değiştirmelerini önlemek maksadıyla birinci maddede altı aylık müddeti bir seneye çıkarmak ve istihsal bakımından senenin muayyen zamanlarında çalışan ve idare ile alakası devam eden işçilerin de hizmetlerinin devamı nazarı dikkate alınarak ilâve tediye müstahak olacakların tabii bulunduğu mazbatamıza derci suretiyle birinci madde kabul edilmiştir.

Çalışma Encümeninin 2 nci maddesi, muvakkat mahiyette ve 1954 yılına munhasır bulunduğundan bu kanun hükmünün devam edeceğine göre gelecek yıl bütçelerinde gereken tahsisatın bütçenin alâkalı tertiplerinde yer alacağı cihetle metinde tadilat yapılmak suretiyle muvakkat madde olarak kabul edilmiştir.

3 nci madde 2 nci ve 4 nci madde 3 nci madde olarak aynen kabul olunan kanun lâyhâsı müstaceliyetle görüşülmesi temennisiyle Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis

Balıkesir

H. İmre

Ankara

M. Ete

Balıkesir

S. Yırcalı

Diyarbakır

Diğer işçilere de teşmil edilmek kaydıyla

I. H. Tigröl

Giresun

M. Şener

Kırklareli

Ş. Bakay

Muğla

N. Poyrazoğlu

Niğde

H. A. Göktürk

Seyhan

S. Barı

Tokad

I. Baç

Bu Mazbata M.

Afyon K.

M. A. Ülgen

Balıkesir

M. H. Timurtaş

Çankırı

T. Uygur

Eskişehir

A. Potuoğlu

Giresun

A. Tüfekçioğlu

Manisa

M. Kurbanoğlu

Muğla

A. Sarıoğlu

Ordu

B. Aksoy

Seyhan

N. Tolon

Trabzon

S. F. Kalaycıoğlu

kâmet sözcüsü olarak konuştuğunu encümenimizde ifade eden Çalışma Vekili diğer işçilere de bu yolda ilâve edilmesini prensip olarak kabul ettiklerini ancak bunlar için ayrı kanun lâyhahaları göndereceklerini ifade etmiştir. Halbuki birleşik kabul edilmiş olmasına göre târ hüküm ilâvesi suretiyle bu işin bu lâyhahalar ile halli mümkün idi ve diğer işçileri de daha fazla bekletmemek muvafık bir hareket olurdu.

Diğer taraftan Hükümet lâyhâsında senede üç aylığa kadar tediye yapabilmek için salâhiyet talep olunmakta idi. Çalışma Encümeni ve Bütçe Encümeni esaslı bir sebep ileri sürmeden bunu bir aylığa indirmiş bulunuyor. Bu da doğru bir keyfiyet değildir.

İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışan işçiler için ikramiyeye müstahak olmak şartı 6212 sayılı Kanunla müesseselerde en az altı ay çalışmış olmak esası kabul edilmiş iken ve gerek Hükümet teklifinde ve gerek İhtisas Encümeni olan Çalışma Encümeninin hazırlamış olduğu metinde ahengi temin bakımından bu esas aynen kabul edilmiş olduğu halde Bütçe Encümeninin bu müddeti bir seneye çıkarması işçilerin bu tediyeleme şartları arasında yeni bir ahenksizlik ihdas edeceğinden asla doğru değildir. Bu bakımlardan muhalifiz.

İstanbul

H. Hüsmen

Siird

B. Hrden

İhtisas Komisyonu olan Çalışma Komisyonu mevzuu iyi tetkik etmemiş, diğer işçilerin durumunu hiç nazara almamıştır. Hü-

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İnhisarlar Umum Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı işçilerine ilâve tediye yapılması hakkında kanun lâiyhası

MADDE 1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğüne ait iş yerlerinde çalışan ve İş Kanununun muaddel birinci maddesindeki tarife göre işçi sayılan kimselere İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek tarihlere 6212 sayılı Kanunun geçici maddesinde tesbit edilen esaslar dairesinde birer aylık istihkakları tutarında yılda üç defaya kadar ilâve tediyeler yapılabilir.

Yukarıki fıkra hükmü bütçesinde tahsisat aranmaksızın Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı emrinde çalışan işçilere de teşmil edilebilir.

Su kadar ki, işçinin bu tediyelerden istifade edebilmesi için tediye tarihine kadar iş yerinde en az altı ay müddet çalışmış olması şarttır.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya Maliye ve Gümrük ve İnhisarlar vekilleri memurdur.

Başvekil
A. Menderes
Devlet Vekili
M. Sarol
Adliye Vekili
O. Ş. Çiçekdağ

Devlet Vekili ve
Başvekil Yardımcısı
F. R. Zorlu
Devlet Vekili
O. Kapani
Millî Müdafaa Vekili
E. Menderes

ÇALIŞMA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

İnhisarlar Umum Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı İşçilerine İlâve Tediye Yapılması hakkında Kanun

MADDE 1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğüne ait olup İş Kanununun şümulüne giren veya girmiyen iş yerlerinde en az altı ay çalışmış olan, İş Kanununun muaddel birinci maddesindeki tarife göre işçi sayılan kimselere ücret sistemleri ne olursa olsun birer aylık istihkakları tutarında ve İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek tarihte senede bir defa ilâve tediye yapılabilir.

Aylık istihkakların hesabında fazla mesai, prim, evlilik, çocuk, pahalılık zamlarıyla hafta ve genel tatil ücretleri gibi tediyeler hesaba katılmaz.

Bu tediyeler hakkında İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu ile İhtiyarlık Sigortası ve Hastalık ve Analık Sigortası kanunları uygulanmaz ve bu paralar borç için haczedilemez.

Yukardaki fıkralar hükümleri Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı ile İnhisarlar Enstitüsü emrinde çalışan işçilere de şâmindir.

MADDE 2. — Birinci madde gereğince Gümrük Muhafaza Kumandanlığı ile İnhisarlar Enstitüsü emrinde çalışan işçilere verilecek ilâve tediyeler bütçe de mevcut veya bu maksatla açılacak tertibe Maliye Vekili tarafından kaydedilecek tahsisattan ödenir ve her yılın bütçe fazlaları hesabı katıllarda bu tediyelere karşılık tutulur.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

İnhisarlar Umum Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı işçilerine ilâve tediye yapılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — İnhisarlar Umum Müdürlüğüne ait olup İş Kanununun şümulüne giren veya girmiyen iş yerlerinde en az bir sene çalışmış olan İş Kanununun muaddel birinci maddesindeki tarife göre işçi sayılan kimselere ücret sistemleri ne olursa olsun birer aylık istihkakları tutarında ve İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek tarihte senede bir defa ilâve tediye yapılabilir.

Aylık istihkakların hesabında fazla mesai, prim, evlilik, çocuk, pahalılık zamlarıyla hafta ve genel tatil ücretleri gibi tediyeler hesaba katılmaz.

Bu tediyeler hakkında iş kazaları ile meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu ile İhtiyarlık Sigortası ve Hastalık ve Analık Sigortası Kanunları uygulanmaz ve bu paralar borç için haczedilemez.

Yukarıki fıkralar hükümleri Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı ile İnhisarlar Enstitüsü emrinde çalışan işçilere de şâmindir.

MUVAKKAT MADDE — Birinci madde gereğince 1954 Mali yılında Gümrük Muhafaza Kumandanlığı ile İnhisarlar Enstitüsü emrinde çalışan işçilere verilecek ilâve tediye bütçede mevcut veya bu maksatla açılacak tertibe Maliye Vekili tarafından kaydedilecek tahsisattan ödenir ve bütçe fazlaları hesabı katillerde bu tediyeye karşılık tutulur.

MADDE 2. — Çalışma Encümeninin 3 ncü maddesi 2 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Çalışma Encümeninin 4 ncü maddesi 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hâ.

Dahiliye Vekili	Hariciye Vekili
<i>N. Gedik</i>	<i>F. Köprülü</i>
Maliye Vekili	Maarif Vekili
<i>H. Polatkan</i>	<i>C. Yardımcı</i>
Nafia Vekili	İktisat ve Ticaret Vekili
<i>K. Zeytinoglu</i>	<i>S. Yırcalı</i>
Sih. ve İq. Mv. Vekili	G. ve İnhisarlar Vekili
<i>Dr. B. Uz</i>	<i>E. Kalafat</i>
Ziraat Vekili	Münakalât Vekili
<i>N. Ökmen</i>	<i>M. Çavuşoglu</i>
Çalışma Vekili	İşletmeler Vekili
<i>H. Ertemen</i>	<i>F. Çelikbaş</i>

Millî Müdafaa Vekâletine ait iş yerlerinde çalıştırılan işçilere ilâve tediye yapılması hakkında kanun lâyihası ve Çalışma ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/6)

Çalışma Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Çalışma Encümeni
Esas No. 1/6
Karar No. 3

22 . VI . 1954

Yüksek Reisliğe

Millî Müdafaa Vekâletine ait iş yerlerinde çalıştırılan işçilere ilâve tediye yapılması hakkında kanun lâyihası 11 . VI . 1954 tarihinde encümenimize havale edilmiş olup Çalışma Vekili, Millî Müdafaa ve İşletmeler Vekâletleri temsilcilerinin hazır buldukları sırada tetkik ve müzakere edildi.

6212 sayılı Kanun yalnız İktisadi Devlet Teşekküllerine bağlı iş yerlerinde çalışan işçilere senede bir maaş tutarında temettü ikramiyesi verilebileceği âmir bulunduğu Devlet Sektöründe çalışan diğer işçiler bu imkândan istifade edememekte idi.

Millî Müdafaa Vekâleti emrinde çalışan işçilere aynı avantajı temin edecek bu tasarı şayanı kabul görülmüş ve maddelere geçilmiştir.

Birinci maddede, işçilere en çok üç defaya kadar ilâve tediye yapılabileceğini ifade etmektedir. Tasarı, esbabı mucibe lâyihasında da beyan edildiği üzere 6212 sayılı Kanunun şümulü dışında kalan işçileri mağduriyetten kurtarmak ve İktisadi Devlet Teşekküllerine bağlı iş yerlerinde çalışan işçiler seviyesine ulaştırmak gayesiyle sevk edilmişlerdir. Bütün Devlet Sektöründe çalışan işçilerin bir maaş tutarında fazla temettü ikramiyesi almaları, ilâve tediye yapılması şayanı temennidir.

Fakat Hükümet temsilcilerinin verdiği 124-hattan anlaşılmıştır ki İktisadi Devlet Teşekküllerine bağlı iş yerlerinde çalışanlara bir maaş tutarında fazla temettü ikramiyesi verebilmek ma-

lî imkânlar bakımından bugün için mümkün görülmemektedir.

Bu vaziyet karşısında Millî Müdafaa Vekâleti işçilerine üç maaşa kadar ilâve tediye yapılması 6212 sayılı Kanun ile tesis edilen rejimi bozacak mahiyette görülmüştür. Bu tasarı ile Devlet sektöründe çalışan işçiler arasında ikramiye bakımından, muvazene ve sosyal adalet tesisi düşünülürken madde aynen kabul edildiği takdirde bunun tam aksi tecelli edecektir.

İş yerlerinin iş nizamı bakımından ayırıcı rejimler tatbikının zararlı olabileceği mülâhazaıyla birinci maddenin birinci fıkrasındaki (en çok üç defaya kadar ilâve tediye yapılabilir) ibaresi (bir aylık istihkakları tutarının) şeklinde değiştirilmiştir.

Birinci maddenin 1 nci fıkrasındaki (bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem olanlardan) ibaresi kanunun neşrinden sonra girenlere ilâve tediye yapılacağı mânasını da taşıdığından iltibasları önlemek bakımından bu ibare kaldırılmıştır. Fıkranın redaksiyonu ona göre yapılarak kabul edilmiştir.

Dördüncü madde kanunun hükümlerini icraya Millî Müdafaa ve Maliye vekillerini memur kılmaktadır. Birinci madde gereğince yapılacak ilâve tediye tarihinin tesbiti İcra Vekilleri Heyetince yapılacağına göre kanun tekniği bakımından kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyetinin memur edilmesi uygun görülmüş ve bu tas-

hihle kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Encümenine veril-
mek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Çalışma Encümeni Reisi M. Muharriri
Manisa Zonguldak
N. Körez C. Kıpçak

Kâtip
Giresun D. Köymen
İstanbul Muhalifim
A. Topçu
Urfa
F. Ayalp
Kütahya
A. Kavuncu

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Esas No. 1/6
Karar No. 16

24 . VI . 1954

Yüksek Reisliğe

Millî Müdafaa Vekâletine ait iş yerlerinde çalıştırılan işçilere ilâve tediye yapılması hakkındaki kanun lâyihası Çalışma Encümeni mazbatası ile birlikte Encümenimize havale edilmiş olmakla Çalışma Vekili Millî Müdafaa ve Maliye vekâletleri mümessilleri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâyihası, gerekçesinde yazılı mucip sebeplere istinaden Millî Müdafaa Vekâletine ait iş yerlerinde çalışan ve İş Kanununun muaddel birinci maddesindeki tarife göre işçi sayılan kimselere buldukları iş yerinde en az altı ay müddet çalışmış olmaları şartıyla birer aylık istihkakları tutarında senede üç defaya kadar ilâve tediye yapılabilmesini istihdaf etmektedir.

Lâyihayı bidayeten tetkik eden Çalışma Encümeni, mazbatasında yazılı mucip sebeplere istinaden, senede bir aylık istihkakları tutarında ilâve tediye uygun görmek suretiyle lâyihayı kabul etmiştir.

Encümenimiz, işçiler arasında muadeleti temin bakımından sevk edilmiş bulunan lâyihayı cereyan eden uzun müzakerelerden sonra kabul ederek Çalışma Encümeninin hazırlamış olduğu metin üzerinden maddelerin görüşülmesine geçmiş ve işçilere senede bir defaya mahsus istihkakları tutarında ilâve tediye yapılması hususunda mezkûr Encümenin mazbatasında ileri sürdüğü mucip sebepleri yerinde görmekle beraber, işçilerimizi iş yerlerine bağlamak ve bir senede ilâve tediye iki defa istifade etmek düşüncesiyle iş yerlerini değiştirmelerini önle-

mek maksadiyle birinci maddedeki altı aylık müddeti bir seneye çıkarmak suretiyle birinci maddeyi kabul etmiştir.

Çalışma Encümeninin 2 nci maddesi, muvakkat mahiyette ve 1954 yılına munhasır bulunduğu göre gereken tahsisatın gelecek yıl bütçelerinin alâkalı tertiplerinde yer alacağı cihetle metinde tadilat yapılmak suretiyle muvakkat madde olarak kabul edilmiştir.

Yürürlük maddelerinin madde numaraları değiştirilmek suretiyle aynen kabul edilen kanun lâyihası müstaceliyetle görüşülmesi temeniyle Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis V.
Balıkesir H. İmre
Ankara M. Ete
Balıkesir S. Yırcalı
Diyarbakır
Diğer işçilere de teşmil edilmek kaydıyle
I. H. Tiğrel
Giresun M. Şener
Kırklareli Ş. Bakay
Muğla
N. Poyrazoğlu
Bu mazbata M.
Afyon Karahisar M. A. Ülgen
Balıkesir
M. H. Timurtaş
Çankırı T. Uygur
Eskişehir
A. Potuoğlu
Giresun
A. Tüfekcioğlu
Manisa
M. Kurbanoğlu
Muğla
A. Sarıoğlu

Niğde
H. A. Göktürk
Seyhan
S. Barı
Tokad
İ. Baç

Ordu
R. Aksoy
Seyhan
N. Tolon
Trabzon
S. F. Kalaycıoğlu

İhtısas Komisyonu olan Çalışma Komisyonu mevzuu iyi tetkik etmemiş, diğer işçilerin durumunu hiç nazara almamıştır. Hükümet sözcüsü olarak konuştuğunu encümenimizde ifade eden Çalışma Vekili diğer işçilere de bu yolda ilâve edilmesini prensip olarak kabul ettiklerini ancak bunlar için ayrı kanun lâyhaları göndereceklerini ifade etmiştir. Halbuki birleşik kabul edilmiş olmasına göre bir hüküm ilâvesi suretiyle bu işin bu lâyhalar ile halli mümkün idi ve diğer işçileri de daha fazla bekletmemek muvafık bir hareket olurdu.

Diğer taraftan Hükümet lâyihasında se-

nede üç aylığa kadar tediye yapabilmek için salâhiyet talep olunmakta idi. Çalışma Encümeni ve Bütçe Encümeni esash bir sebep ileri sürmeden bunu bir aylığa indirmiş bulunuyor. Bu da doğru bir keyfiyet değildir.

İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışan işçiler için ikramiyeye müstahak olmak şartı 6212 sayılı Kanunla müesseselerde en az altı ay çalışmış olmak esası kabul edilmiş iken ve gerek Hükümet teklifinde ve gerek ihtısas encümeni olan Çalışma Encümeninin hazırlamış olduğu metinde ahengi temin bakımından bu esas aynen kabul edilmiş olduğu halde Bütçe Encümeninin bu müddeti bir seneye çıkarması işçilerin bu tediyelere şartları arasında yeni bir ahenksizlik ihdas edeceğinden asla doğru değildir. Bu bakımlardan muhalifiz.

İstanbul
H. Hüsman

Siird
B. Erden

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Millî Müdafaa Vekâletine ait iş yerlerinde çalıştırılan işçilere ilâve tediye yapılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Millî Müdafaa Vekâletine ait (Kara, Deniz, Hava ve Harita Umum Müdürlüğü) iş yerlerinde çalışan ve İş Kanununun muaddel birinci maddesindeki tarife göre işçi sayılan kimselere İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek tarihlerde 6212 sayılı Kanunun geçici maddesinde teşbit edilen esaslar dairesinde birer aylık istihkakları tutarında yılda üç defaya kadar ilâve tediyeler yapılabilir. Şu kadar ki, işçinin bu tediyelerden istifade edebilmesi için tediye tarihine kadar iş yerinde en az altı ay çalışmış olması şarttır.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya Millî Müdafaa ve Maliye vekilleri memurdur.

Başvekil
A. Menderes

Devlet Vekili ve
Başvekil Yardımcısı

Devlet Vekili
M. Sarol
Adliye Vekili
O. Ş. Çiçekdağ
Dahiliye Vekili
N. Gedik
Maliye Vekili
H. Polatkan

Devlet Vekili
O. Kapani
Millî Müdafaa Vekili
E. Menderes
Hariciye Vekili
F. Köprülü
Maarif Vekili
C. Yardımcı

ÇALIŞMA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Millî Müdafaa Vekâletine ait iş yerlerinde çalıştırılan işçilere ilâve tediye yapılması hakkında Kanun

MADDE 1. — Millî Müdafaa Vekâletine (Kara, Deniz, Hava ve Harita Umum Müdürlüğü) ait olup İş Kanununun şümulüne giren veya girmiyen iş yerlerinde en az altı ay çalışmış olan ve İş Kanununun muaddel 1 nci maddesindeki tarife göre işçi sayılan kimselere ücret sistemleri ne olursa olsun birer aylık istihkakları tutarında ve İcra Vekilleri heyetince tesbit edilecek tarihte senede bir defa ilâve tediye yapılabilir.

Aylık istihlakların hesabında fazla mesai, prim, evlilik, çocuk, pahalılık zamları ile hafta ve genel tatil ücretleri gibi tediyeler hesaba katılmaz.

Bu tediyeler hakkında İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu ile İhtiyarlık Sigortası ve Hastalık Sigortası kanunları uygulanmaz ve bu paralar borç için haczedilemez.

MADDE 2. — Birinci madde gereğince verilecek ilâve tediyeler bütçede mevcut veya bu maksatla açılacak tertibe Maliye Vekili tarafından kaydedilecek tahsisattan ödenir ve her yılın bütçe fazlaları hesabı katillerde bu tediyelere karşılık tutulur. (Bütçe Encümeninin ikinci maddesi aynen).

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinde mer'idir.

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Millî Müdafaa Vekâletine ait iş yerlerinde çalıştırılan işçilere ilâve tediye yapılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Millî Müdafaa Vekâletine (Kara, Deniz, Hava ve Harita Umum Müdürlüğü) ait olup İş Kanununun şümulüne giren veya girmiyen iş yerlerinde en az bir yıl çalışmış olan ve İş Kanununun muaddel 1 nci maddesindeki tarife göre işçi sayılan kimselere ücret sistemleri ne olursa olsun birer aylık istihkakları tutarında ve İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek tarihte senede bir defa ilâve tediye yapılabilir.

Aylık istihkaklarının hesabında fazla mesai, prim, evlilik, çocuk, pahalılık zamları ile hafta ve genel tatil ücretleri gibi tediyeler hesaba katulmaz.

Bu tediyeler hakkında İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları ve Anadoluk Sigortaları Kanunu ile İhtiyarlık Sigortası ve Hastalık Sigortası kanunları uygulanmaz ve bu paralar borç için haczedilemez.

MUVAKKAT MADDE — Birinci madde gereğince verilecek ilâve tediye 1954 malî yılında bütçede mevcut veya bu maksatla açılacak tertibe Maliye Vekili tarafından kaydedilecek tahsisattan ödenir ve bütçe fazlaları hesabı katillerde bu tediyeye karşılık tutulur.

MADDE 2. — Çalışma Encümeninin 3 ncü maddesi 2 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Çalışma Encümeninin 4 ncü maddesi 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Nafia Vekili	İktisat ve Ticaret Vekili
<i>K. Zeytinođlu</i>	<i>S. Yırcalı</i>
Sih. ve İđ. Mv. Vekili	G. ve İnhisarlar Vekili
<i>Dr. B. Uz</i>	<i>E. Kalafat</i>
Ziraat Vekili	Münakalât Vekili
<i>N. Ökmen</i>	<i>M. Çavuşođlu</i>
Çalışma Vekili	İşletmeler Vekili
<i>H. Erkmek</i>	<i>F. Çelikbaş</i>

